

מארה הש"ס

מפרו. שלה קצבו במסמרו להמקל פסול ולא אמרין דליבו כנוכח דקיעא בטלוינו בו המונה דכיון שמקל ברהם מקל גדול ולא קצבה כפתח עלמה כהלכהה חיו נראה כאלו תלזה שם לשם מוזה הפתח: והא חמי והוא שממרו.

המקל הוא דפסולה אבל בל"ה כשרה משום דהוא כנוכח דקיעא: והוא שימרו לכן. שפיה מונח המיד במקל זה הוא דהוא כנוכח דקיעא ולא אה לא שמרו כשרה אבל אם לא יחד המקל לכך אפי' לא שמרו פסולה: ביה מלין. שם ארס: עושין כן בפולמוסיות. כשפיה סגלו למלחמה היה להם מקל מיוחד שהמוזה קציע בו והיו משמדין אותו הלא הפתחים בתיקים שמו כס והכי חילא כנוכחה דמכילתא של בית מוצו המקל היו עושין כן בפולמוסיות: נהנה לפניו משפח.

מנחה 3 ג

סו 6

ע' מנחה 5

ב' פק 5

יוטה פ"ה

סמרו והא חמי והוא שממרו א"ר יוסה והוא שיהדו לכן של בית מלין היו עושין כן בפולמוסיות *שמיאל אמר: נתנה לפני מטפח פבולה ר' זעירא בשם שמואל צריך שיהא שמע שלה (* רואה את הפתח ר' ירמיה בשם ר"ז כיני מתני' ציר שיש לו שני פתחים נותן על אי זה מהן שירצה היאך שמע שלה רואה את הפתח *בית ישיש לו שני פתחים נותן רגילי היו שניהן רגילין נותן בהיות היו שניהן חיות נותן על איזה מהן שירצה פתח שהוא פתוח לגג ולגינה הרי הוא כפתוח לחיל דברי ר' יוסה בי ר' יהודה וחסכמים אומרין הרי הוא כפתוח לשון *הדר ב בחוצה לארץ והדר בפונדקי ארץ ישראל שלשים יום אינו צריך ליתן מוזה הדר בכורנין שלשים יום צריך ליתן מוזה *השוכר בית מעבדים צריך ליתן מוזה וכשהוא יוצא נוטל ובשל ישראל אמר לעשות כן רבי יעקב בר אחא בשם רבי אישיה מצינו מעשה שאירע מעשה באחד שנטל והיה קובר את בניו הדר בפונדקי חוצה לארץ שלשים יום אינו צריך ליתן מוזה אם נתן לא יטול רבי יעקב בר אחא בשם רבי אישיה מפני מעשה שאירע מעשה באחד שנטל והיה קובר את בניו *חולדת הבולים הייבה במוזה חלקן שהוא ד' על ד' שעבדים יושבין שם ובניפין לרבוניהם חייבין במוזה לוליא אלו ע"ג אלו חייבין במוזה הן ד' דרס אסכופתא ארעייתא. רבי יוסי הוה מצטער דא חמא לולא דרבי אילעא דהוה עביד כן דעתהון דכל רבנן והפילה ומוזה כיו קודם שמואל. אמר מוזה קודמת רב הונה אמר הפילה קודמת מה מעשיה דשמואל שכן היא נדהגה בימים טובים ובשבתות מה מעשיה דרב הונה שכן היא נונהגה במפרשי ימים והולכי מדברים בתניתא מפייקה לשמואל תפילה שבלת עושין אותה מוזה מוזה שבלת אין עושין אותה הפילין לבה שבעלין בקודש ולא מורדין: L

הדרן עלך פרק הקורא עומד וכולא מסכתא דמגילה ברחמי שמיא

סימון. להמקל ביהדות בקיים אליו ראו לו ויכול לטולו לחקוק הריא לו: והוא שיהיה לכן. הכרייתא מירי שחזר לאותו המקל לביה הכרייתא עד שיקפעה במקום הריא והו סד שיתרו שם לא כלום הוא: בפלמוסיות. כשרה הלכין עם הדיל ממקום לחקוק היו מטלין עמהם המוזה הקוקה נמקל להיות עמקן בבית אשר הוהים שם: נהנה לפני מטפח פבולה ר' זעירא בשם שמואל צריך שיהא שמע שלה ר' רואה את הפתח ר' ירמיה בשם ר"ז כיני מתני' ציר שיש לו שני פתחים נותן על אי זה מהן שירצה היאך שמע שלה רואה את הפתח *בית ישיש לו שני פתחים נותן רגילי היו שניהן רגילין נותן בהיות היו שניהן חיות נותן על איזה מהן שירצה פתח שהוא פתוח לגג ולגינה הרי הוא כפתוח לחיל דברי ר' יוסה בי ר' יהודה וחסכמים אומרין הרי הוא כפתוח לשון *הדר ב בחוצה לארץ והדר בפונדקי ארץ ישראל שלשים יום אינו צריך ליתן מוזה הדר בכורנין שלשים יום צריך ליתן מוזה *השוכר בית מעבדים צריך ליתן מוזה וכשהוא יוצא נוטל ובשל ישראל אמר לעשות כן רבי יעקב בר אחא בשם רבי אישיה מצינו מעשה שאירע מעשה באחד שנטל והיה קובר את בניו הדר בפונדקי חוצה לארץ שלשים יום אינו צריך ליתן מוזה אם נתן לא יטול רבי יעקב בר אחא בשם רבי אישיה מפני מעשה שאירע מעשה באחד שנטל והיה קובר את בניו *חולדת הבולים הייבה במוזה חלקן שהוא ד' על ד' שעבדים יושבין שם ובניפין לרבוניהם חייבין במוזה לוליא אלו ע"ג אלו חייבין במוזה הן ד' דרס אסכופתא ארעייתא. רבי יוסי הוה מצטער דא חמא לולא דרבי אילעא דהוה עביד כן דעתהון דכל רבנן והפילה ומוזה כיו קודם שמואל. אמר מוזה קודמת רב הונה אמר הפילה קודמת מה מעשיה דשמואל שכן היא נדהגה בימים טובים ובשבתות מה מעשיה דרב הונה שכן היא נונהגה במפרשי ימים והולכי מדברים בתניתא מפייקה לשמואל תפילה שבלת עושין אותה מוזה מוזה שבלת אין עושין אותה הפילין לבה שבעלין בקודש ולא מורדין: L

למין הש"ס (6) ה"ה ה"ה מנחה דף ג' פ"ה ד"ה ט"ה

הדרן עלך פרק הקורא עומד וסליקא לה מסכת מגילה

21

זה השער נה' צדיקים יבאום

ספר

שאלות ותשובות

רבי עקיבא איגר

למרנא ורבנא גדול מרבן שמו

רבי עקיבא כהרב רבי משה גינז וצלה"ה

אב"ד ור"מ בק"ק פתן והמדינה

מהדורא קמא

חלק ראשון

סימן א - קכא

הודפס לראשונה בוורשא

בשנת ה'תק"ל קרן ל"ק (תקצ"ה)

ועתה יוצא לאור בס"ד ע"י המשתדל

ע"ה דניאל ביטון ס"ט

בעיה"ק ירושלים ת"ו

שנת תשנ"ח לפ"ק

בסיוע מכון המאו"ר להוצאת ספרים

שע"י ישיבת "אורות התשובה" ירושלים ת"ו

זאת לאור על ידי מכון תרני פפוזי שע"י מכון "אורות התשובה"

סימן ט

[תפילין ולולב או סוכה הי מינייהו קדים לקנות]

ובמחכ"ת שגה מאד בכוונת רמ"א דחובת הגוף היינו מלבוש, אלא דכוונת הרמ"א דתפילין חוה"ג, דהוא מ"ע שהחויב מוטל על הגוף לעשותו, וא"א לו למצוא טצדקי למפטר מחובתו, משא"כ מזוזה דאין חיוב מוטל על גופו לקנות לו בית לקבוע מזוזה, אלא דאם דר בביתו חל עליו חובת מזוזה, ואי בעי דר בבית שאולה ושכורה ופטור ממזוזה. וזלת לגבי ציצית הדין עם הבית הלל, דרמי ממש בזה למזוזה, דאין עליו חיוב ללבוש טלית בת ד' כנפות ולעשות בהם ציצית, ואי בעי לובש טלית בת ג' כנפות ופטור מציצית.¹

אולם נראה מטעם אחר דהדין עם הבית הלל דתפילין קודמין לסוכה ולולב. והיינו כיון דחזינו דשמאל סבר דמזוזה קודמת לתפילין שכן נוהגת בשבתות ויו"ט. ונ"ל דאין הכוונה דמשום דנוהגת בשווי"ט הוי מ"ע שלא הזמן גרמא ונשים חייבות, והוי עשה ששונה בכל, מש"ה עדיף מתפילין דאינה נוהגת בשווי"ט, והוי מ"ע שהז"ג ונשים פטורות והוי מ"ע שאינה שוה בכל. וכמו דמצינו פ"ק דיבמות (ו, א) לענין דחיית עשה לל"ת דשנה בכל חמור מאינה שוה בכל, וכן פ"ג דברכות (כ, א בתוס' ד"ה שוא"ת) דכבוד הבריות דוחה לאיסור שאינו שוה בכל [אב"ה: עי' לאבא מארי גי' בחדושו מ"ש על דברי תוס' אלון]. דא"כ הו"ל למנקט בקיצור שכן נוהגת בנשים, דהא משנה ערוכה היא בברכות (כ, ב) דנשים פטורות מתפילין וחיבות במזוזה ומה צריך שמואל למנקט טעמא דמלתא דחיובא. ופטורא דנשים ונקט המסבב ולא המסוכב. ובפרט דמהך טעמא דמזוזה נוהגת בשווי"ט והוי מ"ע שלהז"ג אינו מספיק לחייב הנשים בכך.

לידידי הרב רבי ראובן נ"י אב"ד דק"ק טיצק. על שאלת רומפכ"ת, במי שאין ידו משגת לקנות תפילין ולולב או סוכה, וכן מי שאין ידו משגת לקנות מזוזה לפתחו ולולב לצאת בו, הי מינייהו קדים.

מקור הדין בירושלמי סוף מגילה (פ"ד הי"ב) וז"ל שם תפילין ומזוזה הי קדים, שמואל אמר מזוזה קודמת, ור"ה אמר תפילין קודמין, מ"ט דשמואל שכן היא נוהגת בשבתות ויו"ט, מ"ט דר"ה שכן היא נוהגת במפרשי ימים והולכי מדברות, מתני' מסייע ליה לשמואל תפילה שבלה עושים אותה מזוזה, ומזוזה שבלה אין עושים אותה תפילה שמעלין בקודש ולא מורידין עכ"ל.

ונלענ"ד דהכוונה שכן נוהגת במפרשי ימים, היינו דהחויב על גופו בכל מקום שהוא, ואין לו מנוס לפטור מזה, משא"כ במזוזה דאי בעי מפרשי כל ימיו בימים ומדברות, ואין לו בית דירה ופטור ממזוזה, וה"ה דהוי מצי למימר דאי בעי דר כל ימיו בבית שאולה ושכורה, כנלענ"ד ברור.

וראיתי בספר בית הלל"א שכתב כו"ד (סי' רפה סק"ב) וז"ל: ונראה לי דתפילין קודמין לסוכה ולולב, משום דתפילין חובת הגוף דהיינו ללבוש, דאל"ה אלא דסוכה ולולב הוויין ג"כ חובת הגוף וכדאיתא בקידושין (לו, א) דכל שאינו חובת קרקע מקרי חוה"ג, א"כ גם מזוזה אינה חובת קרקע אלא חובת הגוף הדר בבית [וה"ה סוכה]². אלא ודאי נראה דחובת הגוף היינו שהוא מלבוש, וא"כ הוא קודם לסוכה ולולב, וכ"ש לציצית דציצית תשמישי מצוה, ותפילין תשמישי קדושה, עכ"ל.

סי' ט

א. דברי הבית הלל עולים על פסק הרמ"א יור"ד שם סע' א: אם אין ידו משגת לקנות תפילין ומזוזה יקנה תפילין ולא מזוזה, רמזוה שהיא חובת הגוף עדיפא.
 ב. השלם עפ"י הבית הלל שם.
 ג. וכ"כ רע"א בחידושו לשו"ע יור"ד סי' רפ"ה סק"א. ואולם בכנסת הגרולה או"ח סי' כה העלה לדינא להפך משום דציצית שקולה כנגד כל המצוות. אך ביד אהרן או"ח שם דחאו דתפילין קודמין. וכ"כ מהר"י טאגו בהלכות קמנות ח"א סי' נ"ד. ועי' שו"ת שמש צדקה סי' טר"ט. ולענין ציצית ומזוזה כתב הפחד יצחק כמערכת ציצית, דציצית קודמת מתך טעמא דכנה"ג. והכא שפיר יש להכריע כן מטעם משום ששניהם מצוות שיכול ליפטר מהן, ואינו חובת הגוף לפי הגדרתו של רע"א. ואולם בפסקי י"ד ה"ל מזוזה (עמ' חלג) מכואר דחומר קדושת תפילין ממזוזה משום שעשוין להניח בראש שהוא מקום נכבד, וזיק בזה.

דהיה מהראוי לפוטרן דהוקש לתפילין, אלא הטעם דאטו גברא בעי חיי ונשי לא בעי חיי, וכדאייתא בקידושין (לד, א).

גם לא מצינו דעשה ששנה בכל קודם לעשה שאינה שנה בכל, והרי בברכות (כו, א) היתה לפניו שני תפלות מנחה ומוסף מנחה קדים דתדיר, ולא נקיט הטעם דמנחה שנה בכל דנשים חייבות בתפלה ומוסף אינה שנה בכל, דלכאורה נראה דנשים פטורות מתפלת מוסף כיון דנשים לא היו שוקלות אין להם חלק בקרבנות ציבור. וכ"מ בת' בשמים ראש סי' פ"ט ע"ש.

אע"כ דאין בזה מעלה לענין קדימה, והיה טעמא דשמואל בירושלמי דמוזוה קודמת דנוהגת בשבתות וי"ט, היינו דהוי תדיר, דאף דאנו דנין לענין שאחד ירחה לגמרי, מ"מ גם בזה קיימא הכלל דתדיר קודם [וכמ"ש המגן אברהם (סי' תרפד סק"ב) והביא ראה מתוס' (סוכה נד, ב) ע"ש].

ולענין הכי מוכח מדברי שמואל שבירושלמי הנ"ל. גם מפורש כן בהרא"ש פ"ב דשבת (סי' יב). וכיון שכן ממילא הדין דתפילין קודמין לסוכה ולולב דתדיר קודם יותר, דעד כאן לא פליג ר"ה על שמואל אלא מטעם דס"ל דתפילין דהוי חובת הגוף עדיף ממעלת תדיר, אבל בתפילין וסוכה ולולב דכלהו הוויין חוה"ג לפי פירושינו הנ"ל, קיימא הכלל דתדיר עדיף. ובאמת אין בזה נ"מ כ"כ לדינא דבממנ"פ אם הוא קודם סוכות וצריך לקנות תפילין לצאת בהם עתה, נראה דפשיטא דתפילין עדיף, דלא דחינן חיוב דהשתא מקמי חיובא דבתר זמן. ואם הוא בחוה"מ להפוסקים דחוה"מ זמן תפילין, וכן אף להסוכרים דחוה"מ לאו זמן תפילין, אם ע"י שיקנה לו במעותיו לולב לא ישאר בידו מה לקנות לו אחר י"ט תפילין, י"ל דודאי תפילין עדיף, דהא לולב בזה"ז כיו"ט ב' דרבנן ותפילין דאורייתא עדיפא. ואם אחר י"ט

יהיה מצוי לו תפילין, ורק לפי שעה בחוה"מ אין לו תפילין, להסוכרים דחוה"מ זמן תפילין, בודאי עדיף תפילין דאורייתא ללולב דרבנן, ולהסוכרים דחוה"מ לאו זמן תפילין, בודאי לולב עדיף לצאת עכ"פ ידי דרבנן. ולדינא דמספקי ההלכתא אם חוה"מ ז"ת או לא, י"ל דתפילין עדיף, דספק דאורייתא עדיף מודאי דרבנן, כדאייתא סוף מסכתא דר"ה (לג, ב) שתי עיירות באחת תוקעין ובאחת מברכין, הולכין למקום שתוקעין ואין הולכין למקום שמברכין דאע"ג דהא ודאי והא ספק.

ולענין תפילין וסוכה, כיון דסוכה ודאי דאורייתא ותפילין ספק סוכה עדיף.

ולענין מוזוה וסוכה לכאורה נראה דסוכה קודם, אף דמוזוה תדיר, מ"מ לפי"מ שבארנו דסוכה הוי חובת הגוף דא"א לו להפטר מחיובו ממנה, ומוזוה לא מקרי חובת הגוף דא"צ לקנות בית ולישב בו ולקבוע מוזוה, וכיון דקיי"ל דתפילין ומוזוה תפילין קודמין דחוה"ג עדיף מתדיר, ה"ג סוכה קודם למוזוה.

אמנם לענין דין זה צ"ע, דהנה ביסוד הדין הא דפסקי' כר"ה לגבי שמואל, עיין בהרא"ש הלכות תפילין שכתב ומסתברא דההלכה כר"ה דמצוה דגופא עדיף, וגם מפרש תלמודא טעמא. ובקרבן עדה הקשה, הא בתלמודא מפרש ג"כ טעמא דשמואל ואדרבה מיייתי סיעתא לשמואל, וכתב הוא כיון דמיייתי הירושלמי ראה לדשמואל מהברייתא דקתני תפילין שבלה עושים אותה מוזוה, ומוזוה שבלה אין עושים אותה תפילה, א"כ ממילא למה דקיי"ל כתלמודא דידן דאייתא בכרייתא בהיפוך דמתפילה אין עושין מוזוה, וממוזוה עושין תפילין דקדושת תפילין חמורה ממוזוה, ממילא הוי סיעתא לר"ה ע"ש. וכבר קדמו בזה בב"י (סימן לח). וא"כ במוזוה לגבי סוכה ולולב י"ל כי היכי דלהירושלמי דקדושת מוזוה עדיף מתפילין, היה הדין דמוזוה עדיף

ד. וכ"כ רע"א בחי' לאור"ח סי' ק"ו, והביא שם שגם הצ"ח ברכות כו,א כתב כן מטעם אחר דפמרות משום דהוי מ"ע שהו"ג, ומוסף לא הוי רחמי כשאר תפילות. וכ"כ העמודי אור סי' ו' מדנפשיה אחר שרחה מעמו של רע"א, דאף נשים אינן שוקלות מ"מ הן מתכפרות בקרבנות ציבור. ובבאר יצחק אור"ח פ"ב כ' ענף ג' דחה גם מעם זה. והקשה עוד דא"כ כהנים ולויים דפמורים משקלים יהיו פמורים ממוסף, וע"כ דאין תלוי זה בזה, וראה גם בשו"ת בית יצחק אור"ח סי' יז אות ב ובשד"ר חמד מערכת י"ט סי' א אות ו. ובשו"מ מהר"ח ח"ב סי' ג"ה העיר על הבש"ד דלאו נושפנקא דהרא"ש תתים עליה. והדברים ידועים ואכ"מ. ובספרו מגן נבורים כתב דחייבות כמוסף. וכ"כ בזכר יצחק סי' ב עפ"י התוס' זבחים ד,א ד"ה וישנן בצבור. ל. ה. נראה כוננו דאף דתפילין חובת הגוף וסוכה אינה חובת הגוף, דבשאר הימים יכול לפטור עצמו מסוכה, דיאכל רק דברים שאינם מחייבים סוכה, מ"מ סוכה עדיף, ומש"כ להלן ד"ה ולענין דסוכה הוי חובת הגוף י"ל דמירי בלילה הראשון, אבל תפילין לא משכתת לה אלא בחוה"מ, ובשאר הימים מוזוה וסוכה שוים דשניהם אינם חובת הגוף.

וביותר נלענ"ד דקיי"ל לעיקר דהלכה כר"ה, והיינו די"ל דאופן פלוגתא דשמואל ור"ה בהא, כמה דאיתא בזבחים (צג, א) דרצו לפשוט איבעיא דתדיר ומקודש, מדקתני במתני' דשלמים של אמש וחטאת ואשם של היום שלמים קודמים, הא אידי ואידי דהיום חטאת ואשם קדמי אף לשלמים תדירי, אמר רבא מצוי קאמרת שאין תדירא חובא אלא שמצוי תדיר יותר מחבירו, א"ל ר"ה בר יהודא אטו מצוי לאו תדיר הוא וכו' עי"ש. א"כ י"ל דשמואל ור"ה תרוויהו ס"ל דמדין תדיר אתינן עלה, ושמואל סבר כר"ה כ"י דמצוי יותר מקרי ג"כ תדיר, מש"ה מזוזה לגבי תפילין הוי תדיר, כיון דנוהגת בשוי"ט, אף דתדירתו אינו חובה, דאפשר דיהיה בכל השנה ממפרשי ימים ומדברות, או לדור בבית שכורה ושאלה לשיטת תוס' דמדאורייתא אף לאחר ל' יום פטור ממזוזה. או דבכל שלשים יום ידור בבית אחר דרך שאלה ושכירות, מ"מ מצוי הוא יותר מתפילין. ור"ה סבר כרבא דמצוי לא מקרי תדיר, וממילא י"ל בהיפוך דתפילין מקרי תדיר דהוי חובה בימות החול, אבל מזוזה אפשר שכל השנה לא יהיה לו מזוזה. ומה דקאמר טעמא דר"ה שכן נוהגת במפרשי ימים, היינו דהחיוב יום יום, ומש"ה מקרי תדיר לגבי מזוזה. ומה שמביא הירושלמי ראייה לשמואל מהברייתא שתפילה שבלה, היינו דס"ל להירושלמי דמקודש ותדיר מקודש עדיף וכמש"ל, מש"ה הוי סייעתא דלו יהא כסברת ר"ה דתפילין מקרי תדיר לגבי מזוזה, הא מ"מ מזוזה מקודש יותר מתפילין.

וביון שכן למה דמסקינן בזבחים (צא, א) דהוא אבעיא דלא אפשיטא במקודש ותדיר הי מנייהו קדים, דקיי"ל כרבא, דמשלמים לא איפשט דמצוי לא מקרי תדיר, ממילא קיי"ל כר"ה דתפילין עדיף דהוי תדיר לגבי מזוזה ומקודש ג"כ יותר לפי הברייתא בתלמודא דידן דתפילה שבלה וכו' דקדושת תפילין חמירא. וביותר דממנ"פ אי מקודש עדיף מתדיר, ממילא תפילין קודם למזוזה, ואם תדיר עדיף

מתפילין, דקדושה חמורה קודם למצוה שהיא חוה"ג. אלא דאנן ס"ל דתפילין עדיף ממזוזה, דאנן קיי"ל דקדושת תפילין חמיר ממזוזה, אבל לענין מזוזה לגבי סוכה ולולב אף דסוכה ולולב הוויין חוה"ג כנ"ל, מ"מ מזוזה עדיף דיש בו קדושה וסוכה ולולב אין בהם קדושה. דלענין יסוד זה קיימא סברת הירושלמי דקדושה חמורה עדיף ממעלת מצוה דחוה"ג, ומכ"ש לגבי דבר שאין בו קדושה כלל. ולפ"ז יהיה הדין לכאורה בהיפוך דמזוזה קודם ללולב וסוכה!

אולם מה שיש לספק לענ"ד, כי על דברי ק"ע הנ"ל יש לפקפק, הא כיון דטעמא דשמואל דמזוזה קודמת לתפילין דמזוזה תדיר, א"כ מה בכך דקדושת תפילין חמורה ממזוזה, הא מ"מ י"ל דתדיר עדיף, דהא זהו אבעיא דלא אפשיטא בזבחים פרק כל התדיר (צא, א) מקודש ותדיר הי מנייהו קדים. והרמב"ם (פ"ט מהל' תמידין ה"ב) פסק דאיזה שירצה יקריב קודם. ואף דהירושלמי מביא ראייה לדשמואל מסברא, דקדושתו חמורה עדיף ממעלת חוה"ג, ומכ"ש דעדיף ממעלת תדיר, דהרי מסברא לא היה פסיקא להירושלמי דההלכה כשמואל משום דדלמא כר"ה דמעלת חוה"ג עדיף מתדיר. וכיון דפסיקא להירושלמי דקדושתו חמורה עדיף ממצוה שהיא חוה"ג, אף לפי הצד דחוה"ג עדיף מתדיר, א"כ כ"ש דקדושה חמורה עדיף מתדיר, כיון דעדיף מחוה"ג דעדיף מתדיר, וס"ל להירושלמי דמקודש עדיף מתדיר. אבל לדחות להלכה דברי שמואל מברייתא דידן דקדושת תפילין חמירא ממזוזה, הא לדידן לא פסיקא לן זה דמקודש עדיף מתדיר!

ואולי י"ל כיון דעכ"פ לר"ה מצוה שהיא חוה"ג עדיף מתדיר, בודאי תפילין עדיף. ואף לסברת שמואל דתדיר עדיף מחוה"ג, מ"מ יכול לקנות איזה שירצה, דהא אנן קיי"ל דקדושת תפילין חמורה ממזוזה, ובתדיר ומקודש באיזה שירצה יעשה, וא"כ עכ"פ רשאי לקנות תפילין, ממילא ראוי לפסוק לעשות כן לקנות תפילין, דלמא הלכה כר"ה דחוה"ג עדיף.

ו. בנחל איתן הל' תפילין פ"א העיר דאין זה מחזור, דודאי סוכה עדיפא ממזוזה משום דהוי בקום ועשה, היינו דס"ל דבאוכל חוץ לסוכה מבטל סוכה בקו"ע, משא"כ באינו קובע מזוזה הו"ל שוא"ת. אולם רע"א בגני רע"א סי' ב, ס"ל דאוכל חוץ לסוכה מבטל המצוה כשוא"ת, דאין איסור לאכול כשאר ימים בסוכה, אלא שיש מצוה לישב בסוכה בשעת אכילה, והוא לא ישב, וראה בהערות שם.

ז. וכן כתב הגאון רבי אליעזר יצחק בחוט המשולש כחלק החילוקים סי' ת. ואולם הברכ"י או"ח סי' צ נקיט דתדיר עדיף ממקודש, וא"כ מזוזה קדים. ועי' צמח דוד.

י"ל דמחויב להקדים מזוזה דדלמא כל"ב, כנלענ"ד.^ח

ואגב אודיעו מה דנ"ל לדינא, במי שיצא מדירתו לבית אחר לדור שם, ויש שם מזוזה מכבר שהניח שם הדר הראשון, דמחוייב הוא לברך על המזוזה דזהו מצוה חדשה לו בבית זה, ואף דהוא פשוט, כמדומה אין נזהרים בזה ומצוי לשכוח.^ט

ונ"ל דגם ההולך מביתו לעסקיו בשוק שעות הרבה ופעמים נוסע מעירו על איזה ימים, דלכאורה הדין דכשחזור לביתו יברך על המצוה, דהא בנתיים שלא היה בדירת ביתו לא היה עליו חובת מזוזה, ומתחיל עתה חיוב חדש, [ואף דמחוייב ביתו לדור, מ"מ כשעה שאינו בביתו אינו מקיים מצות מזוזה בזה, עי' מג"א (סי' כא ס"ק ב), וגם בני ביתו פטורים דאין הבית שלהם, והוי כדר בבית שאולה ושכורה] ויהיה כמו יוצא מסוכה לעסקיו וחזור לסוכתו דמברך, וכמו פשט טליתו ע"ד שלא להתעטף בו מיד, שחזור ומברך כשלו בשו (ועי' מג"א סי' ח ס"ק יח) וצ"ע לדינא.^י

ידידו

הק' עקיבא במוהר"ם גינז זצללה"ה מא"ש

אחר זמן רב בא לידי ספר ברכי יוסף וראיתי שכתב בפשיטות (באורח חיים סי' יט) בדין הראשון הנ"ל דשוכר בית שיש בו מזוזה דאינו מברך, דלא תקנו הברכה רק על שעת קביעת המזוזה, וממילא גם בדין הב' הנ"ל בנוסע מעירו ואח"כ חוזר לביתו אינו מברך, ולדינא צל"ע.

ממקודש ממילא מוכח מההיא דשלמים, דמצוי לא מקרי תדיר, א"כ הוי תפילין תדיר לגבי מזוזה וכנ"ל, (ועי' שאגת ארי סי' כח). ואף בלא פירושינו זה בירושלמי, עכ"פ מתוך הראיה הנ"ל יש לפסוק כר"ה דאף אם ננקוט כפשט, דטעמא דר"ה דמצוה דחוה"ג עדיף, הא מ"מ סברת שמואל למחשב מזוזה תדיר לגבי תפילין נדחה לפי סברת רבא דמצוי לא מקרי תדיר, וממילא קיימא הממנ"פ הנ"ל דתפילין קודם למזוזה.

ולפ"ז לענין מזוזה לגבי סוכה ולולב, י"ל דתליא בב' תירוצים בזבחים שם. דלל"ק דקתני אוציא מילה שהיא תדירה היינו תדיר במצות, אבל מ"מ לא מקרי תדיר רק מצוי, הי"נ מזוזה לגבי סוכה ולולב דהם מקרי תדירי, דמחוייב עכ"פ פעם אחת בשנה ומזוזה לא. אבל לל"ב דמילה לגבי פסח דמי לתדיר ועי' פירש"י כיון דמצוי הרבה מפסח, א"כ הי"נ מזוזה לגבי לולב וסוכה, דדוקא לגבי תפילין מקרי תדיר, כיון דתפילין עכ"פ בכל יום ומזוזה אפשר דפוטר עצמו לעולם מחיובו, אבל לולב וסוכה כיון דהם רק פ"א בשנה ומזוזה מצוי הרבה מקרי מזוזה תדיר.

וא"כ הא ספיקא דדינא במזוזה לגבי סוכה ולולב הי מינייהו תדיר לענין הקדימה.

ונ"ל ההכרעה כיון דלל"ב מקרי מזוזה תדיר ומחוייב להקדימו, דהוא תדיר ומקודש, ולל"ק דלולב מקרי תדיר, מ"מ הכרירה בידו להקדים איזה שירצה, כיון דמזוזה מקודש ולולב תדיר כמו שכתבתי לעיל בשם הרמב"ם, ממילא

ח. ועי' גם בחי' רע"א ליו"ד סי' רפה סק"א שהאר"ך בזה. וכפתחי תשובה שם סק"ג ובאו"ח סי' תרכ"ה. ועי' מקדש מעט (על הדעת קדושים) סי' רפה סק"ד אות יט דמזוזה קודמת מטעמא אחרניא כיון דזמן קיום מצותה נמשך יותר.

ט. ראה להלן (אחר החתימה) בשם הברכ"י דאינו מברך, דלא תיקנו הברכה רק כשעת קביעת המזוזה.

י. האחרונים נחלקו על רע"א ברין זה, והוכיחו מרבינו יהונתן ב"מ קא,א (בשטמ"ק שם) ומהנמוקי ה"ל מזוזה, שגם כשיוצא מן הבית ואינו דר שם חייב ג"כ במזוזה, כיון שנכנס שם לפרקים לא פקע ממנו חיוב מצות מזוזה, לכן ל"ש לברך שהרי גם כשעה שיוצא מביתו ולא דר בבית לא פקעה ממנו המצוה. ראה שו"ת עין יצחק ח"א יור"ד סי' ל"א ודבר אברהם ח"א סי' לו בסופו בהגה"ה. ועי' שדחו גם ראית רע"א מהמנ"א סי' כא. וכן העלה לדינא בשו"ת תועפות ראם סי' מ"ג דלא כרע"א. ועי' צמח דוד. ור' בארוכה בספר פני אריה (לרבי אריה הלוי, וילנא תרל"ג) דף ד' ע"א ואילך שהאר"ך בזה לחלק בין מליט למזוזה וכן מסוכה ומכאן שם נדר מצות מזוזה ועל מה קבעו חז"ל הברכה.

בן יצנה וכן ירחן
 כה ומה דעתו צדק
 קמו וברקו הנהגות
 גם ליקח לעולם וכל
 מקום מיוחד שיש להם
 הוא ליקח החמישה
 הכנר והאשר משעשע
 זה האשר הכנר הוא
 והלבו שני הסוגים
 צפוי עלמו והלבו ללל
 או צו שום חשק ולא
 כיר מקום שיהי חרוב
 חיכה לרוחא דעלהא
 קוטט עמם וחמר כי
 ס שנחלים אומו לו
 חמות שהי צלילה לא
 חרעם לפני כנרו על
 שיהא ממנו חרוב
 כל חף לא מקום
 צום ואלה כנרו
 חיי אלה או שנעשה
 חות שנעשו או עין
 חיה חף לא מקום
 צפיה צלילה קדש
 להצטיינות להדיע
 הגנה יפה כהן
 ויחם כנרו בין
 טריפה וחי סוף
 ויחוננו לוחם הקדק
 ח מנחם נאיי ואלו
 חן אחר שכל אלה
 לעביר עד להקט
 חו לי חר ספקא
 ח דספק דלוחייתא
 חזינו מחתקן חלל
 חן חיו רק ספק
 ח לשיטת הדינים
 חא ולפי דנמי
 חאקרי לאשוקי חא
 חמד לדברי העין
 חזה דלכל הענינים
 ח בדיקת ימים נק
 חן שחין חט חולין
 חפה צלי נקב ולא
 ח יוד הבזו עור
 ח הוא שלם וכל
 ח סתן זיל צמיח
 ח יבן מלינו שחרה
 ח השיך נפי חיל
 חס חמס חס
 ח מדברי הישרא
 חופן כורח סודין
 ח מדברי הענין
 חקשה על חאייס
 ח מרים חרין
 חמען כנרו חשון
 חלי חשק ופקסוק
 חמנתי זה רבת
 חיה זה חרעיס
 חם הלעזי חספ

ספר

שׁוֹת

שׁוֹת דְּמִשִּׁיב

אשר חנני יזלמי להסידר לשולחי דבר דבר די זו הלכה חנני העיד ווסף שאול הלוי
 נאמאנוואדן אברק לטוב והגליל בן לאעזרי האלון המופלא החכם והלם האריך העלם שכל לה
 ועלולח כסיה מוהרי ארי ליבש זל :

חלק שני

מבדור גניא ח"ג ס' נב

11

13

אמת כי אחרי ימי לאור המגן ניטרים הש מלהחי שזות בשמים ראש
 שחנך נס נן בלחת המשוכה וסבבים פסורות אלכ בלמה כבר טועה ולאו
 נוספק וברחיש חתום עליו ולפני ד נראה כעת טעם נכון להו דכון דמוק
 בא כשכל קדושת היום וכרי שים חידור וזכיר דף לא רעו למשנ קדוש
 מהמדרן שכליל זה וכרי שים חידור נקדוש היום דבר חורה מעטע דל
 החלטה בשמירה לחנה וכיזה וחס נן כוח הדן בזה דכל מה שנתן כשכל
 קדושה שזת רוח טוב שפיעה שנס הם מלווים ע"ז כמו הלשים וכפרט שזה
 רק לומר של קרבן המוסף והמוסף בל נס עליהם כמו על הכשים :

הנה

בשמועות דף כי ע"ב כקשו בחוקי על הא דלמריק החיות נקדוה
 היום דבר חורה מעטע דל ע"שו בשמירה ישנו בזכירה וקשו
 דעמא לריש כל שישו בזכרה ישנו בשמירה ישנו בזכירה וקשו
 לתמהו בשמירה . אף לפענ ד כיון דכעין שמירת שבת מהררי שיחייב
 הכשים כמו הכשים ללואין ואחרות נחירו שים כמו הלשים כדלמרו נכץ
 דף מיו ונפיו כיון דקדוה היום היא זכירה על מלות היום ולס כן שפד
 מהררי מלות היום ושמירה שנתו וזכה מהררי שיחייב הכשים כמו הלשים
 חייב לעמי . ומישב הטע קבית החוי לכן לא מקשיין לריש דמש
 ולהחמה מקשיין הקשו בעלמם מכמה מקומות דמקשיין לקולא ולפמי חרי
 שפד דכל דכמוהו בל להיות זכר על הללו מהררי שיחייב ולפי נס
 שמוספין כיון דכח זכר על הקרן שהקריבו בשכל קדושת היום והרי נקדוה
 היום חייבות מן החורה כולפני ד :

ובזה

יל לכן חייבה כמלות עירוב תבשילין אף דכוס רק מלות דרכן
 ומיע שהזמן נרמה ועין מיה סי' תלכז ס"ק כ"ב כי ע"ב משום
 דכיון שכל כרי שיכירור מנה יפה לדיע או שיחמרו חן אופין מיום טוב לבשר
 קיו לחול ובקדושת יום טוב ובשמירה חייבות כמו הלשים והוא הדין המיע
 אל עירוב תבשילין וראה דנס הכומים חייבים בעירוב תבשילין כדלמרו
 כנלע פ"ב גבי האי כמיה ולעת נכריו וכמו ש"כ דקדוה קיל כרי" דסומה פסור מכל
 המלות וליל כיון דעיקר בל על קדושת חייב וזכה נס הכומה חייב כמיה
 מוספת רייד והבלאו כחבורנו מנן ניכורים סי' י"ו דכלהוין חייבין ולס כן
 ממילא חייבין נס מלות עירוב תבשילין ואף דיש לדחות הרחיה מכמה דים
 לומר דהיה עולה לכות הח כרי כיתו דאף שלישו מחויב היה יכול לכות
 להס מיימ גוף הדבר נכון בעשמות ודוק :

שאלה נ

יוס ו' במדבר ראש חודש סיון תל"ב .

ראיתי

כירלם מלוא רמיז שהקשה מכל דבעדים וזמנין וזמנין למי
 שהעידו עליו דלמא נתון למי שירא ע"ס וכשיה דרכין חין
 פי תריכ דתק מהר כזה וכבר כתבתי כזה בתשובה בחורף וזינו לפי וקשה
 עלי היטום וכעת נראה ע"פ מה דלמרו ככתובות דף ל"ב דעולה ס"ל כל
 היחלה מומן ומלקוח ממונה משלם ולא לקי וקלמור ס"ס דק"ד דעולה ס"ל כל
 ורי אמרו שם וחי ממונה לקולא והקשו הכוס' חס כן לחגורי מתגר וזמנין
 דהם רחמנא על ממונו של תתל וחס כן בעדים וזמנין חיו יימא דמשלם לכל
 מי שיראה כל כן יקשה לחגורי מתגר ולא שיך חידון הכוס' דהם רחמנא
 חן טתן לומר לכל מי שיראה ועי' דמשלם למי שהעידו עליו וחס כן למי
 חס יימא דבממון כאשר עשה ג"כ חייב כדאי שיך דהם רחמנא על ממונו
 חן על שהפסדו ודף ככאשר זמש ע"כ ריה לחייבי ועודו מהררי שיחיל לו
 אף כנוף הדבר שכתב הרחיים דהוא קום יע דהרמב"ן כשסר המלות מלוה
 ריה כתב דהין כמלות החורה מה אמריו לעשות קום רב דין וחס כן כחן
 דתבי ועשיחם לו חס כן היא מלוה ולא שיך קום ודוק :

ודנה

מה שמדמה לתומם לפעניד לא דמי דהנה כאן חס יוכל לתת
 למי שיראה מי יתכפרו וכדלמרו נכין דף ל"ח ולתביה לעינים
 כחל ממון שזין לו חובעין כמי' רשי דיוכל לדחות שיתן לאחר ולכן לר"ך
 ליתן לה ולפי' חומש דהתי לכפרה כזה ודף לא יתעול ולכן לא ממשבנין
 חייבי כפרה ולכן יוכל לתת לכל מי שיראה חוב' ודוק :

שוב

לרחי' כפי יהושע ככתובות שס שהקשה על הכוס' שכתבו דתכל
 חס רחמנא על ממונו של תתל והקשו דבעדים וזמנין לא שיך
 חס ע"ס . ולא ידעתי דנס בוזמנין שיך חס רחמנא דלית חס כממון נ"ס
 ק כאשר עשה חייב חס כן שיך חס רחמנא דלפעמים שזין לו לזה להחזיר
 והפדים חייבין ואף חס יימא דכדוקא כאשר זמש חייב מ"מ זה ולפעור ומהררי
 שישבו אליו כמי' הרכיזי כחל ודוק :

שאלה נח

יוס ד' תענית אסתר תרי"ב .

נשאלתי

היום נע"פ משין כמדיד שיהי לר"ך להתפלל היום להוילא
 רכ"ס כחפלת שמריה ושאל חותי אחר כי כנר חלום ולא
 דע חס יוכל להתענות כל היום חס יוכל להתפלל כי מנה יעשה כחפלת
 שריו ואין חמך לז' חטתיני . והנה כראשיה שהקשה אמרתי כי מה
 חטאת נן חס לא יתענה חס לומר כיום לז' חטתיני והוא חטתיני לומר

ועיינתי כש ע"כ חס"ק סוף כי ב' צדית שכתב בתקפ"ג שז"ס מתענה לא
 יחפלו כזה שחס כדברים כדרי ר"י שמיה החור רוב לבל החור חולק עליו
 חס"ס שכתבתי ושמתיו שזון נפשי לזעת החור ורבי' לה הדיב דבני ע"ס
 ונס הכיה קולס דברי החור שזה דברי טעם אמנם לפעניד נראה דעמנו של
 ר"י הוא דר"ך הפסד דלמנר כיום לז' חטתיני ומשמע דטול עמנו ע"ס
 הליכור וכן מחויב השיך לכלול עמנו ע"ס הליכור כדלכתבין בזמנ דברים
 ונמלח שהוא משקר כחפלתו וכפי הרחש שהחור אמר שיחמרו כיום החשיתו
 כזה חבל ע"כ הכי שריו מלוכה התפלל שהטעה הוא כיום לז' חטתיני
 וגם יס לזון כזה משום דכיון שריו מחויב דבני חזו מוילא רכ"ס יד מוכתי
 דכיון שריו מחטפה ע"כ משום שלישו מחויב דבני חזו מוילא רכ"ס יד מוכתי
 ולס כן אר"ך וז"ל רכ"ס יד מוכתי דבני חזו מוילא רכ"ס יד מוכתי
 של ר"י .

אך

לפי' נראה לי דבר דכל זה דוקא כחפלת מנהה שכתב לא החטונה
 שפיר חמריקן דלמה יחפלו ומחי בשקרון וגם חזו מחויב דבני
 חזו כששמרת מנואר כפי' חס"ק סי' ב' צדית דהא דהש"ן חומר זמנ כחפלת
 שמרת ולא חיישין שמח יחזו כולגומם שיל חפשי שלם יתענו קלח מקביל
 וכיון שבעיקר שמוערו הוא משום שאלא שלם יתענו קלח מקביל וכיון שכן
 אף חס הוא חזו מתענה לא שיך חשש שמח יתקן דהא חומר על קלח
 מקביל ומיל קלח מקביל או שהוא חזו מתענה וז"ל דלכתי שיך שלישו
 מחויב דבני נס זה חזו דכשלמח כל שכבר לא התענה מחד שהיה חש
 וכמות מהפסורים שיך חומר שלישו מחויב דבני חזו כלן הא כבקר כיון
 שהיה מוספין חס חולי יוכל להתענות חס כן ע"כ חס"ק חומר מחויב דבני חזו דעת
 הוא מחויב דבני ע"כ חס"ק ופס"ד יוכל להוילא אחרים חוב' לדעתי וכן סורתי
 הלבס למעשה כולפניד :

ובלתי

לפמי' הר"ן כפ"ב דשנת ליישב שיער רשי' דלך יוכל כל ארס
 לומר ענינו בשמרת לחזו מחויב כשקרון כיון דכפ"ס כעת הוא
 מתענה איכ אף דכאן יודע שיהל חמר כך וחזן כדעתו להתענות מכל מה
 כעת שפיר חומר כיום לז' חטתיני כיון דכעת מתענה וזה שלם יום
 לחייב לא חשפת נן ומי' למעלה חדיק . וכן האמרו נראה לפעניד כתענית
 כה"כ שהכו כבימים קדמונים לזיות חז' להתענות ולקרות וזל לחומר ענינו
 כמבולר כצ"ח סי' תקס"ו כי נדורות האלו להיות כן חלומים כמה ע"כ
 נחפרו המתענים וע"כ לא יקראו וזל כי קשה למנות עשרה מתענים וכע"כ
 הדור פרוק והנה שנת חרי' לזיות כי עבר עלינו נקשה רעב וחולאים רל
 ע"כ קמנו ונתעדרו להרע הכתענית כה"כ כי קשה עליהם להתענות יום שלם
 ובזה יש רכ"ס מתענים אמנם יש חש"ס כי קשה עליהם להתענות יום שלם
 וע"כ אמרתי שר ע"כ מנהג גדולה דהיינו חיקף חמר חזות היום כמו שכתבנו
 נעשיית ובתספקוי חס יס חומר ענינו ולקרות נס לקרות וזל כמנהג חותם שליש
 כפ"מ ר"ס כהם עשרה שמתענים עד חזות נס לקרות וזל והנה מלמתי
 כפ"מ ר"ס חס"ק כמבטוח זכר שכתב כש"ס כי לעינן תענית ערב ראש
 חודש ש"ס להסתפק חס קורין וזל והנה זה דוקא שס שלישו חטתיני ערב ראש
 רק נעשאלו לתענית כזה יש להסתפק ועיין ע"ז שס ס"ק ח' חבל כמיד
 דבעיה היה בימים קדמונים חטתיני ליכור וגם כעת נחמנע התענית יש
 שמתענים ומשלימים וחס כן ממילא כל שס חטתיני ליכור עליו פס"ט ח"כ
 לקרות וזל וזין כאן משום כרה כלעלה דכל שקורין כחורה מת' לר"ך כפ"ס
 ולקרות וזל חבל ענינו חס לקבות כרה יש לזון דכלמת מנואר סי' תקס"ב
 דכל שלישו משלים חין חומר לז' חטתיני חבל זה דוקא שס חזית חטתיני
 ליכור חבל כתענית ליכור ורי' שמתענים ומשלימים חס לזון חולי יס חומר
 לז' חטתיני ומכל מקום נראה לפעניד דלא יחמרו מספק ומי' חס"ק
 לקבות כרה כפי' עלמה וספק כרבות להקל חבל לקרות וזל נראה לפעניד
 דלא חשפת נן כזה וכפרט כחיל כולפניד :

ובזה

נראה לפעניד דבר נחמד דבתי' חין מהררי חומר כשחריה חפלת
 ענינו דכלמת חס ספק חולי לא יוכל להתענות והיה מחויב שקרון
 וכאן ל"ס חומר דע"כ החטונה מקלח היום וכעת החטונה דהנה זה דוקא
 ככל חטתינים שיעקר החטונה מהחיל מחילת היום ואף חס לא ינמנר החטונה
 מכל מקום כבר החטונה היום חבל כח' דכלמת חומר ר"י כחפנת דף כ"ח
 דאלמלא היינו חס היינו קובע כעשרי שכו כשרף רוב ההיכל ודינן חומר
 לחתלתא דשפרענותא ע"דף ולפי' זה נראה לי דבר דע"כ חס לא ינמנר החטונה
 או לא מקר' חטונה כשכל חורבן ושירפת כהימך דכלמת שיעקרו היה נמח
 ערב ויכחו כשרף כעשרי רק דשוטין החטונה כחלתלתא דשפרענותא וחס כן
 ע"כ עיקר החטונה ושירשו חס דשוטין החטונה כחלתלתא דשפרענותא וחס כן
 לומר כיום לז' חטתיני כי עיקר החטונה מהררי שהיה כסוף היום וכן
 דלא מקר' חטונה כל שלא החטונה מהחלת היום וע"כ ענינו לא שיך חומר
 אף השיך דלמח לא יוכל להתענות וכאן לא שיך חטתינים שכתבתי למעלה .
 והנה כדדודי כתבתי דלכאורה זה דוקא כחורבן הרשען או היה כשרל להתענו
 כעשרי חבל כשי' דהיה כיום ט' כמבולר כחטתיני חס דלא חס"ק חומר
 מומרים כמי' עד כבולו חרי' חס כן היה רחי' שהיה כחש"ס :
ובזה ישבתי קבית האיר והטיח שהקשו כהא דלמרו בעלגה דף ח' דאש
 חל ט"ב כשנת מלמרי' ולא מקרימין משום דלקרימו שפרענותא לא
 מקרימין ותיל מעטס שמהררי היה לחמרו על עשרי ובתכתי' דבית' שר'
 לא שיך זמח דלו מהררי שהיה נעטת חבל כלמת כטושיע סי' תקק"ח
 ז"ל .

14

דיעת
דעת
לחון
לעס
דכל
הוא:
שלא
ובעשרים ותמשה בו היו יושבים
במקדש. לפי שהיה הזמן
מתקרב היו יושבים במקדש כדי
שימיהו להביא. ומצ"ס פירש,
שכל ערי ישראל קרוין מדינה,
ובעשרים ותמשה בו היו יושבים
במקדש צירושלים: התחילו
למסכן. מי שלא הביא שקלו:
את מי ממשכנין ליום. לאפוקי
ממאן דלמר שאין ממשכנין את
הלוי דכתיב (שמות ו) כל העובר
על הפקודים מנן עשרים שנה
ומעלה, ולוי לא היו מננים מנן
עשרים שנה: אב"ד לא נשים.
ונמנו איש כוסר נפשו (שם)
כתיב, ולא אשה: ולא עבדים.
לחן עבדים חייבין אלה במצות
שנים שניות: דוקטנים. אפילו
הביא שמי שערות והוא פתוח
מנן עשרים: לשוב אינו פוסק.

התקינו שיהיו מפקירין כל השדה. להפקר בית דין
הפקר: ג במדינה. צירושלים. והיו מחליפין מחליפין
השקל לאנשים שמביאים כל אחד ממנו מדינתו ואינו
יודע כמה מהם יובאים למחליפין השקל: ישובו
במקדש. לפי שהיה הזמן
מתקרב היו יושבים במקדש כדי
שימיהו להביא. ומצ"ס פירש,
שכל ערי ישראל קרוין מדינה,
ובעשרים ותמשה בו היו יושבים
במקדש צירושלים: התחילו
למסכן. מי שלא הביא שקלו:
את מי ממשכנין ליום. לאפוקי
ממאן דלמר שאין ממשכנין את
הלוי דכתיב (שמות ו) כל העובר
על הפקודים מנן עשרים שנה
ומעלה, ולוי לא היו מננים מנן
עשרים שנה: אב"ד לא נשים.
ונמנו איש כוסר נפשו (שם)
כתיב, ולא אשה: ולא עבדים.
לחן עבדים חייבין אלה במצות
שנים שניות: דוקטנים. אפילו
הביא שמי שערות והוא פתוח
מנן עשרים: לשוב אינו פוסק.

קאי ארישא דמשמעין על הכלאים ומני השחא דלעפ"כ
יולחין גם כן ומצ"ס הר"ב: ב שיהו מפקירין.
פירש הר"ב להפקר בית דין הפקר. דכתיב (עורא ו) כל
אשר לא יבא [לשמה ימים בעלת השמים והאקנים] יחרס
[כל רכושן]. צירושלמי להכא וצבלי
ריש פרק עשירי דיבמות [פט:]:
ג שדחנות. שלחן שם לשולחן
שלפני השולחני שמקבל עליו וכך
קורין החלפני שולחני בכל
המטנה. רמב"ם: במדינה.
פירש הר"ע צירושלים וכן פירש
רש"י צירש פי"ד דר"ה. ושם
כתב הר"ב גם כן כי הפירושים
וכן ברפ"ב דמכילתין אהל בפ"ג
דטוכה משנה י"ב ומ"א פרק ו'
דמיר השמיט פירוש הרמב"ם.
ותנינא כותיה דרש"י ותנינא
כוותיה דהרמב"ם. כוותיה
דרש"י בטוטה פי"ו משנה ו'
ברכת כהנים כ"ד במדינה
אומרים אומה ג' ברכות ובמקדש
ברכה אחת וכו' והדעת מוכרעת
לחוק ירושלים משאר עירות. ותנינא כוותיה דהרמב"ם
בפ"ג דמעשר שני משנה ד' פירות צירושלים ומעות במדינה. ולרש"י יש לתרץ דשאינו החס דפורע ירושלים בהדיא
אבל היכא דתנן מדינה ולא הויא ירושלים מן הכלל נאשר ירושלים בכלל מדינה: למשכן. כלומר שמוציאין
העובט מביטו תרגום א"ס תחובל (שמות כג) א"ס משכנה חסד. הרמב"ם. ומה שכחב מביטו כך כתב גם כן בפרק
א' מהלכות שקלים שלוקחים בעל כרחו ואפילו כמותו ואין כאן משום בחוק מעמוד להכא מצות גזיה עליו משא"כ
פירעה צ"ח אף על גב דנמי מצוה היא אין למדין ממנה למצות גזיה: לויים. כתב הר"ב לאפוקי ממ"ד כו'
שכחבתי במשנה דלקמן צ"ד: שוב אינו פוסק. כתב הרמב"ם שאומרין לו מאחר שנתת עליו השנה שעברה

התקינו שיהיו מפקירין כל השדה. להפקר בית דין
הפקר: ג במדינה. צירושלים. והיו מחליפין מחליפין
השקל לאנשים שמביאים כל אחד ממנו מדינתו ואינו
יודע כמה מהם יובאים למחליפין השקל: ישובו
במקדש. לפי שהיה הזמן
מתקרב היו יושבים במקדש כדי
שימיהו להביא. ומצ"ס פירש,
שכל ערי ישראל קרוין מדינה,
ובעשרים ותמשה בו היו יושבים
במקדש צירושלים: התחילו
למסכן. מי שלא הביא שקלו:
את מי ממשכנין ליום. לאפוקי
ממאן דלמר שאין ממשכנין את
הלוי דכתיב (שמות ו) כל העובר
על הפקודים מנן עשרים שנה
ומעלה, ולוי לא היו מננים מנן
עשרים שנה: אב"ד לא נשים.
ונמנו איש כוסר נפשו (שם)
כתיב, ולא אשה: ולא עבדים.
לחן עבדים חייבין אלה במצות
שנים שניות: דוקטנים. אפילו
הביא שמי שערות והוא פתוח
מנן עשרים: לשוב אינו פוסק.

פירוש המשניות להרמב"ם
שני: ופירוש למשכן. שממשכנין מי שאינו שוקל כלומר
שמוציאים העבוס מכיתו תרגום א"ס חבול תחבול א"ס משכונא
חסב: וקטן. שלא הביא שתי שערות אין ממשכנין אותו אלא

מלאכת שלמה
כרגלו והיה הרופא כופתו ומתחן כרגלו בשביל לרפאותו אף כן
אמר הקב"ה יתמשכנו ישראל על שקליהם כדי שיהו קרבנות הצבור
קרבין מהם מפני שקרבנות צבור מרצין ומכפרין בין ישראל לאביהן
שנשמים ע"כ: שדחנות היו יושבין. צירוש' בסוף פירקין איכא
מ"ד דוחטין לשלמים קולנויות בשכרס: לויים וישראלים. ולא
כגן כוכרי דנקמון דלרדיה אפי' לויים פטורין כמו שכתוב צ"ד:
שהתחיל אביו לשקול ע"י ידו שוב אינו פוסק. בין קודם
י"ג בין אחר י"ג דיון שהתחיל לחבו בוחמה מצוה שזו אינו נפטר.

י כ י נ
א"ש, ולפיכך אפילו יש להן פטורים, אבל עבד עברי כשיש לו
חיוב, ונאלץ לו הכי הוא כשאר עמי שבישראל. ובעבד כנעני, היינו
אפי' ביש לו שנתן לו אחד ממנה ע"מ שאין לרבו רשות בו:
ו כל שהוא פתוח מנן עשרים קרוי קטן, ואפילו הביא כ'
שערות. וכל אלו לא משכנסו, משום דפטורים מן המורה:
יח ר"ל בשבילי: יט ואפי' מת אצו שוקל אפטרופסו,
דנשפטנדו הנכסין:

תוספות הדרשים
פ"ג ג [היינו] ר"ה במדינה כו' כותי' דרש"י ותנינא כותיה דהרמב"ם. כותיה דרש"י כו' עב"ד. ועיי' יוס' ומור' מובאר בכתובות פי"ו משנה י"ב אלו מומין שאין שומטין עליהן לא

ראשון לציון
ג הר"ב ר"ה ישוב
במקדש. ובשנים וחמשה
בו היו בו ע' יסלימ:

פי ריבבין
ג בפ"ו בו שדחנות
וישבות במדינה. נכל
מקומות ישראל להחליף
מטמיהם לגורן השקלים:
[בכ"ה] ישוב
במקדש. שני הכפרין
שהיו סמוכין לירושלים
מחליפין שם: התחילו.
הנאלץ: למשכן. לכנס
לבימו ולקח משכון עד
שמן לו חלי השקל שהיו
ממין כלל עיר ועיר
נאלץ ממון על כך
ושפירות היו במדינה
לקבן שם הכסף כמו שהיו
במקדש כדחן לקמן:
לויים וישראלים. אהל
הכנס לא כדפירש לקמן
שלא היו רוצין ליתן משום
שירי העומר: ולא
קטנים. משכון לא היו
נאלץ ממון על כך
ושפירות היו במדינה
לקבן שם הכסף כמו שהיו
במקדש כדחן לקמן:
לויים וישראלים. אהל
הכנס לא כדפירש לקמן
שלא היו רוצין ליתן משום
שירי העומר: ולא
קטנים. משכון לא היו

מגילות סכר תלונן

ציננים
 אין ממשכנין מ"י שם
 ה"י ד אמר ר"י
 מנחה כ"א ע"ג מ"ו
 ע"ג ערכין ד' ע"א:

והעמדת עליו וזאת המזוה תן עליו חמיד עד שיגיע
 ולא חפסוקו עד כאן. ולדבריו נראה דאם מת אביו
 ועדיין הוא קטן לאין חיוכו עליו ללא כה"כ וכ"כ נפ"א
 מהלכות שקלים עד שיגדיל ויתן על עצמו. ובאמת שלא
 ידעמי טעם לכבדת הר"צ
 דהיאך יוכל האב להעמיד חונה
 על הקטן [דהא דהאיש מדיר את
 בנו בנזיר דמתן במשנה ו' פרק ד'
 דנזיר הלכה היא בנזיר כדפירש
 הר"צ שם ועיין מ"ש שם רפ"ו]
 [וע' בספ"ג דטוטה מ"ש שם]
 ואולי כשירש מאביו קאמר וס"ל

מה אביו הוא שוקל על ידי עצמו: ואין ממשכנין
 את הבהנים. ואף על פי שחייבין במחלתי השקל:
 מפני דרכי שלום. לפי שעבודת הקרבנות עליהם
 חולקין להם כבוד וקומתם עליהם שלא יעבדו את
 שקליהם. ואי נמי יעבדו ולא
 יתנו, ציט דין מחנה עליהם
 שיהיה להם חלק עבודתם כמו
 שנומיים ממרומה הלכה לשאר
 עושי מלאכת הקודש כדמפרש
 לקמן: ד כ"ב כהן ששוקף
 אינו חובא. ואע"פ שאינו חייב

לשקול, וסלקא דעמך
 קרב משל יחיד, קא
 מוסר אורו מחלתי
 שמה לא יגמור למו
 חובא. וקרא דכל
 הפקודים, דרש ל
 העובר ציט סוף ז
 לוי וישראלים שבו
 הים, על הפקודי
 שנמנו לנדן צין או
 ישראל, יתן מרומי
 דנפרשת אלה פקח
 פקודי העדה מה
 לש משותף אלף ו
 גור, הוא במרומי
 דכמי, ובזאתה חו
 שבת לוי, אל
 קרבנות לזכור הש
 ולוי וישראלים:
 להאחזק. ולאו דרשו
 צמנחת כהן לנדו ז
 מהיה, ולא בזאתה
 שכהנים חייבין ל
 אותן מפני דרכי

לחובה חל על הנכסים: [מפני דרכי שלום. פירש הר"צ לפי שעבודת הקרבנות עליהם חולקים להם כבוד כי
 דנירושלמי כי מתימין אין ממשכנין את הבהנים מפני דרך הכבוד אלא מיהת משמע דהירושלמי משנה הגירסא והר"צ
 אינו משנה אלא פירושא קא מפרש. ונראה לי דהיינו דרכי שלום שאם לא נחלוק להם כבוד אהו לאנזוי ולפי שאין כאן
 דרכי שלום אלא א"כ שנקדים מסבא שראוי לחלוק להם כבוד הלכך לא נעשה בפרק ה' דגישין גבי הכהן דקמי חס
 דמפני דרכי שלום: ד כ"ב כהן ששוקף אינו חובא. פירש הר"צ ואף על פי שאינו חייב לשקול כדמפרש
 טעמא בירושלמי דכתיב כל העובר על הפקודים כל דעבר על פיקודיא יתן וכדפירש הר"צ במשנה דלעיל גבי לוי
 ואותו מ"ד זכור לעיל הוא ניהו בן נוכרי דהכא. וכך כתבו החוס' בפ' הקומץ רבה ד' כ"א לנדן בוכרי לוי
 פטורים כמו כהנים וכן נראה לשון רש"י שם. וכתבו החוס' בפ"ק דערכין דף ד' דה"י דמני למימר כל לוי
 ששוקל אלא משום דלא מני למימר שדורשין מקרא זה לעצמן. ע"כ. וקאם דוחק לומר כן דכן בוכרי לא נקט לוי

פירוש המשניות להרמב"ם

הם חייבים לשקול אבל לפי שהרומת הלשכה יעשו ממנו
 העומר ושתי הלהם ולחם הפנים הם מנחות ואוכלין הם
 הכהנים כמו שפירש הכתוב והשי' אמר כל מנחת כהן כליל
 יהיה לא תאכל אילו היו נוחנין שקליהם בתרומת הלשכה לא
 היה מותר להם לאכול שווי העומר ושתי הלהם ולחם הפנים
 וחכמים אומרים כי אמרו וכל מנחת כהן נאמר במנחות היחיד
 והוא אמרם מנחת יחיד קריבה כליל ואין מנחת ציבור קריבה כליל
 ולפיכך אם רצו לחת שקליהם מותר כמו שהעיד עליו בן בוכרי:

שמינין אוחו ואם נתן מקבלין מידו אמרו אין ממשכנין עד
 שיביא שתי שערות ואם אביו נתן בעבורו והוא קטן אומרים
 לו מאחר שנחת עליו השנה שעברה והעמדת עליו וזאת הכזוה
 תן עליו חמיד עד שיגדיל ולא חפסוקו והוה ענין אמרם כל
 קטן שהחחיל אביו לשקול על ידו אינו פוסק: ד א"ר יוחנן
 בן זכאי. כי הדעת נוהג שכל ישראל חייבין לשקול לפי שהוא
 כופר נפש ועל דרך צחות המליצה אמר כי מה שאמר הש"ת
 זה יתנו זה בנימטריא י"ב ר"ל כי השנים עשר שבטים כולם
 נראה לי דאפי' המחיל אביו יתן ואזכור לא רצה ליתן און ממשכנין
 אוחו בן קודם שהגיע לשתי שערות בן אחר שהגיע הר"ש שירליו
 ז"ל ובד' פ"א דהלגי שקלים ס' ו' ח' וסוף הפרק: ד א"ר
 יהודה העיד בן בוכרי. כספרים אחרים מלאתי בן כוכרי וכן
 הגיה הר"י יהוסף ז"ל גם נקלח ספרים של תלמוד ירוש' מלאתי בן
 בוכריין ועברין מלאתי בן כוכרי גדלתי ובהקדמת הרמב"ם ז"ל
 לפדד זרעים מלאתי בן אלעזר בן כוכרי ובמנחות פ' הקומץ רבה
 דף כ"א מימי לה וכתבו שם חוס' ז"ל שהכניס דורשים את
 המקרא הזה לעצמן משמע דרבי"ז לא היה כהן והא דמנחם בספרי
 גבי פרה שאמר רבי"ז לתלמידיו מה שעשו ושרתו ידי שכתמי לאו
 דהוא עצמו עשה אלא כלומר על פי הוראתו עשו והא דמסקי'
 הפס ויש אומרים הלל היה אלא שלא היה יכול לומר מה שעשו
 ושרתו ידי היינו טעמא לפי שלא שרפו פרה בימי ע"כ: **ובמה**
שכתב ר"ע ז"ל כל כהן שאינו שוקל מוטא וקרא דכל העובר ובי'
 חוס' חצוניות מרזו שם עוד דעל הפקודים ר"ל עם הפקודים ועל
 ר"ל כמו אלא כמו ועליו מטה מנשה ולכן בוכרי אפי' לוי פטורין
 כמו כהנים מנכתיב כל העובר על הפקודים וטעם לוי לא נפקד

י כ י
 תפארת ישראל
 דמסוס הכי למסר מלשקול, דשאל לא ימסרנה יפה ויהיה קרנן
 לזכור צא משל יחיד, קמ"ל דלא חיישינן. ואע"ג דנשים ועבדים
 וקטנים נמי פטירי, ואפ"ה לא לאטרקן לאשמעינן דאין חוטאים,
 אלא מותרים לנחמיליה [נמי]. הסם מפורש פטור שלהן בקרא

כ כשניל שקליהן: כא שהשקלים הם לקרבנות לזכור, והכנה הם
 המקריבים, ראו לחלוק להם כבוד, דאם לא, אהו לאנזוי צבדי
 הממשכן. והנה ב"ד שאם גם לא יתנו, אעפ"כ יהיה להם חלק
 בקרבנות חלק עבודתם: ככ דמ"ל דפטור מלשקול, ומד"א

תוספות חדשים
 במקדש ולא במדינה ע"ש דאם ע"כ מיירי מקדש ממש דמקריבין בו קרבן גם הרמב"ם בחיובו לא כמד לישא דמחני' שם מדכו ועוד חמי תמה על הרמב"ם דא"כ כל הדברים דהמירו במקדש
 במחני' סוף עירובין שור ג"כ בירושלמי דקאשרין יומא קנחא הגמי' דשרי אפילו אב מלאכה חיה לא שייך רק משום דהוא נזכך עובדה ועוד בגמרא שם דף ק"ו ע"ב ק"א לנזייה הפסח שנית
 מדמיה ועל כרחי' קאי בירושלמי דא"כ נפסל ביזא ע"ש בגמרא דמוכה עד כהנה [בפירושי' זצ"ל]:

ר ידה ור' נחמי"ה
 לא נמט במנין ישראל
 שערות כאן בשלל הכי

לכן בוכרי: ה אע"פ
 וקבונים אבל אם ע'
 ו' וסוף הפרק יפ"ג
 שירליו ז"ל דפירוש' ד
 ושמעינן מינה הא לוי
 הא ליחנע מונעין ומ
 עד עשרים ומשם וא
 מונעין ונשים ועבדים
 אלל מהצבילו מונעין
 כמיז ועבדי' נמי גר
 שלשה חלוקין עד שי
 מקבלין מהשביא שמי
 ליכא מלאן ואלין מה
 צבלוט שקלים שלא
 ובעבדים שני חלוקיב
 ליכא ואם שקלו מקבין
 הוא דליכא ותו לא
 הנביא איכא דכסף
 הנברי והכותי ש'
 צמחני' הנכרי והטומי'
 ואין מקבלין מידם כ
 סיפא מני דשייך ול
 אמרו אין מקבלין מ

16

לשקל, וסלקא דעמך אמיתא אס שוקל נמלא קרבן לזכור
 קרב משל יחיד, קא משמע לן דאינו חוטא לפי שהוא
 מוסר אותו מחליט השקל לזכור לגמרי, ולא חייטין
 שמה לא יגמור למסרו יפה: כ"כ כהן שאינו שוקל
 חוטא. וקרא דכל העובר על
 הפקודים, דרש ליה הכי, כל
 העובר בים סוף דהיינו כהנים
 לויים וישראלים שכולן עברו אח
 היס, על הפקודים, בין אותן
 שנמנו לבדן בין אותן שנמנו עם
 ישראל, יתן תרומת ה'. ואע"ג
 דבפרשת אלה פקודי כהני וסוף
 פקודי העדה מלא ככר וגו'
 לשם מאוח אלף ושלש אלפים
 וגו', ההוא בתרומת אדניס הוא
 דכתיב, ובאותה תרומה לא היה
 שנט לוי, אבל בתרומה של
 קרבנות זכור והשוו זה כהנים
 ולויים וישראלים: כ"כ צעמון.
 להנחתו. ולא דרשא היא, דדוקא
 בגמרת כהן לבדו אמר קרא כללי
 מהיה, ולא בלאוה שיש לו בשותפות עם הזכור. והלכה
 שכהנים חייבין ליתן מחליט השקל ואין ממשיכין
 לאותן מפני דרכי שלום: אה מקבלין מידם. ובחנאי

משום בר פלוגתיה. ועיין משנה ב' פרק ט' (דערין)
 [דעיידין] ופרק ד' דבינה משנה ו'. ומ"ש הר"ב לפי
 שהוא מוסר מחליט השקל לזכור לגמרי. עיין משנה א'
 פרק ד' דמכילתין: כ"כ כהן שאינו שוקל חוטא.
 כהן הר"ב וקרא דכל העובר כו'
 כל העובר בים סוף וכו' על
 הפקודים בין אותן שנמנו לבדן
 כו' כ"כ התוספות בפרק הקומץ
 רצה והרי בני אהרן המפקדו אף
 על גב דלא כתיב דהו לישן
 מכל מקום נמנו בלאוה פקודה
 כדכתיב (במדבר ג') ואלה שמות
 בני אהרן. ועוד דהא אמרן
 דכהנים ולויים נחמד מחמא יניחו.
 והא דהורן לומר דעובר בים
 סוף וכן הוא בירושלמי משום
 דאותן שנמנו לבדן לא שייך בהו
 העברה שלא עברו לפני משה
 אלא היה הולך ועומד על הפתח
 כמ"ש רש"י בפירוש החומש
 ועובר בימא ר"ל לרבות כל שעבר בים כלומר אף שנט
 לוי אף על גב דכמה חינוקות נולדו אחר העברת הים
 לא נא אלא לרבות שנט שעבר ג"כ. כ"כ בעל יפה

ציונים
 אינו שוקל מ"י סס
 ה"ו: ה הגברי מ"י
 פ"א מה' שקלים ה"ו:
 שינויי גוסחאות
 אלא כ"כ כהן נמשך
 פירו של כהן והוא
 עפ"י ד"ג (אלא שד"ר
 הוא בטעות הדפוס כנראה
 מסוף האורה הקודמת,
 סס: כמ"ק אלא
 שכהן. מקרא זה
 נכ"ק את המקרא זה:
 נכ"ק את המקרא
 הזה. כ"כ מנחת כ"ק
 ונמשך ונמשך וכל
 כמו שהוא נקרא וכו'
 ד"ג (ושם ולא תאכל).
 ועובר ד"ג וכ"ק
 ונמשך ונמשך. האין
 נאכ"ק ד"ג וכ"ק
 ונמשך האין הם.
 ה אם שקלו ד"ג
 וכ"ק ונמשך אבל
 אם שקלו. מידן
 נמשך מהן. (ואין
 מקבלין מידן קני
 זבין כ"כ למה וכן
 הרב בעל ד"ס ז"ל
 "ונשמט נטעות". וכן
 למה כ"ק ומהא סוף
 קני זבין.. חטאות
 ואשמות אין מקבלין
 מידן ע"י נטותן. נקלם
 דפ"י למה למלת מידן.

מלאכת שלמה

לכן זכור: ה א"ע שאמרו אין כמשכנין נשים ועבדים
 וקטנים אבל אם שקלו מקבלין מידם. כד סס פ"א סי'
 ו' וסוף הפרק ופ"ג דהל' מעשה הקרבנות סי' ב'. כהן הר"ש
 שירלו ו"ל דבירוש' דייק דכמתני קמי דאס שקלו קטנים מקבלין
 ואשמינ מניה הא ליבע און מונעין ונרשא קמי דאין ממשיכין
 הא ליבע מונעין ומשי כאן כשהביא שמי שערות ומש"ה מונעין
 עד עשרים ומש' ואילן ממשיכין וקפ"ה דלא הביא ומש"ה אין
 מונעין ושמי ועבדים נמי דוקא עד שיביא שמי שערות אין מונעין
 אלא משהביאו מונעין לעולם דכפר נפש הוא ואין ממשיכין דאס
 כתיב ועבד נמי גמיר לה לה ומקטנה השמעה דלאס איכא
 שלשה חילוקין עד שיביא שמי שערות אפי' מניעה לכא ולא שקל
 מקבלין משהביא שמי שערות עד עשרים מניעה הוא דאיכא ומשכן
 ליכא מחלן ואילן משכין נמי איכא. ואני תמה על הרמב"ם ו"ל
 דגלוט שקלים שלא כהן החלקים הללו והר"ש ו"ל כהן שיש
 בעבדים שני חלוקים איכא עד שיביא שמי שערות אפי' מניעה
 ליכא ואס שקלו מקבלין מהן ומשהביאו שמי שערות ולעולם מניעה
 הוא דאיכא ומו לא וע"ג דשקלים מ"ע שהומן גרמא היא מ"מ
 מניעה איכא דכסף דכפרים וניהו וכולהו בעי כפרה עכ"ל ו"ל:
 הגברי והבנות ששקלו. בירוש' משמע דר' אלעזר לא היה גרם
 במתני' הנכרי הכותי אלא הגויים שקלו בלבד ואע"ג דבסיפא קמי
 ואין מקבלין מידם קני זבין וכו' ולא שייך זכה בגרם מן החורה
 סיפא מני דש"ר ולא קמי אלא דהני בראש"י ופי' הרמב"ם ו"ל
 אמרו אין מקבלין מידם קני זבין וקני זבנות וקני זולתו ר"ל מר

הכומים אלא הגויים אינם יודעים מה ואינם טורחין בהן לעולם
 ולפיכך אמרו סיפא כמותי מקבלין מהן חטאות ואשמות לפי שהוא
 כיון שנתכוין בכפרה אולי יטוב אלא הגויים אין מקבלין מהן חטאות
 ואשמות לפי שאינו יודע ויבד ע"כ. משמע שיהיה גורם חטאות
 ואשמות מקבלין מידן ולא היה גורם לא מלת אלא ולא מלות
 נדרים ונדבות ואפשר להיות שמהל אלא בלבד הוא שלא היה גורם
 כמו שנחזו בחס"י י"ט ומ"מ אין הכרח כלל ממה שכח רפ"ג
 דהלכות מעשה הקרבנות לגרסו: וכן החכם הר"מ דליוואו ו"ל
 נכ"י והרמב"ם ו"ל גרסי' חטאות ואשמות מקבלין מידם ו"ל
 נדרים ונדבות ונבנלי ירוש' וג"א כ"י גרסי' וחטאות ואשמות כהדי
 ואין מקבלין ו"ל מקבלין מידן נדרים ונדבות. וק"ל על הרמב"ם
 ו"ל מ"ש קנין מחטאות ואשמות והא קרא בנתיים כתיב לכן נראה
 גירסת הירוש' והבנלי וגרס' שדפוסים נראה משונח משלשון והיה
 דאו אלא מקבלין או ומקבלין בוא"ו ע"כ: וז"ל הר"ם ו"ל נ"א
 חטאות ואשמות מקבלין מידם זה הכלל וכו' והיא גירסת הרמב"ם
 ו"ל ולפי זה הכלל אחאן לנכרי ע"כ: והחכם הר"ר יהוסף אשכנזי ו"ל
 כהן חטאות ואשמות מקבלין מידם זה הכלל כל שהוא יודע וכו' כן
 מלאחי הגירסא בכל הספרים ו"ל לפי זה הגירסא דהכי קאמי' אין
 מקבלין מידם קינים וכו' אלא חטאות ואשמות מקבלין ו"ע וכס"א
 מלאחי חטאות ואשמות אין מקבלין מידם ונמחק אין מקבלין מידם
 ודוק ע"כ: בפי' רעוד"ר ר"ך להגיה דכתיב אשר יקרבו לה'
 לעולה שלמים מנין וכו': עוד בפי' רעוד"ר וכן הוא מפורש ע"י
 עורא כשרלו הכומים וכו' אמר המלקט הם כרי יהודה וזנימין

ראשון לציון
 ה"ט ר"ב כ"כ כהן כו'
 ופ"ד רביצה פ"ו. ושם
 כהן החיטוי דמילוי שם
 במה דוכמא:
 כשה"ד עיין מ"א פ"ד
 דמילתין ועיין חוס' יומא
 לה: ד"ה נחוש טי' כהנו
 דלפ"י אי ס"ל לכן זכורי
 כדכנן דפליגי על ר"ב
 כשומר פסחים (ובקני ר"ב
 מ"ד מפרש ה"ס כ"ג
 ק"מ. מעמיהו דכנן
 דחישין שמה לא ימסר
 לזכור יפה הא גבי שקלים
 אפי' רבנן מהו כיון שכל
 ישראל מביאין שקלים
 אינהו נמי ניה דפטיח
 מסרי לזכור יפה יפה טו'
 ע"ש:

תפארת ישראל

כתיב איש, ולפיכך הוא ימסרו לזכור יפה, משא"כ כהן כד"א
 ש"טפה לומר שהוא בר חיון, ולא ימסור יפה: כ"כ והרי גם
 הנה מנחה מקרי [כמנחה דמי' כ' חס' מנחה דק"ב כ' ד"ה בן]:
 כ"ד ש"מ דאין לזכור בשקל, אבל בלאוה טעו, דכליל מהיה היט
 בקרבן יחיד, אלא לא בשקרב קרבן כהנים בשותפות עם הזכור:

בה מיהו לרבינו למסור לזכור יפה, כדי שלא יבוא קרבן זכור משל
 יחיד. ואף דמדאורייתא אין ממש בנתינת קטן, וא"כ מה מהני
 כשימסור יפה, עכ"פ כיון דמדרכנן פטויות, מהנחן מנחה, הפקר
 כ"ד הפקר [בנתינת פ"ט ב']. ומיהו אפי' לענין דאוי': כו דלוי
 נאמן למסור יפה יפה:

פי' ריבב"ן
 זכור קריבה כלל. אע"ג
 דלכרי יהודה פ"ל חטאת
 זכור נמי ממה. ובהקומן
 רבה פריך ולכן זכורי כיון
 דלכתיבה לא מחייב
 ללתיי כ' מייתי חוטא
 [הוא] דקא מייתי חולין
 בעורה וכו' דיש להקשות
 והלא אוכל זכרי העומר
 ושמי הלחם ולחם הפנים
 ומתקן דמייתי ומסרי להו
 לזכור ומנחה זכור ליהו
 קריבה כלל ואין כאן חולין
 לעורה. ירושלמי כתיב כל
 העובר על הפקודים

ר' יודה ור' נחמי מ"א כל דעבר בימא יתן יתרה אמר כל דעבר על פקודים יתן מ"ד כל דעבר בימא יתן מסייע יתן פקודים יתן מסייע לכן זכורי דהיינו
 לא נמנו במנין ישראל מכן כ' שנה ולמטה: ר' יושלמי הא למטע אין מונעין הכל אלא אמר מונעין והכל אלא אמר אין מונעין כהן זכור
 שערות כהן בשלם הלא כ' שערות: והבנות והבנות ששקלו מקבלין מידן. ירושלמי מיסור מנחן דאמרו טמי כנתי: ואין מקבלין מידן קני זבין וכו'. ירושלמי וכו' יס קמי

שינוי נוסחאות וקנין ילדות כ"מ לפי. וחסאות נ"ד ופירו ונכ"ק ונכ"מ ונכ"מ"ר חטאות ועי' דגנו הסמוך. אב"ב נדרים ונדבות מקבלין מידן זה הבר"ע נכ"ק ונכ"מ ונכ"מ"ר לפי וכן לפי נמש"ר דפוי וכן לפי נכ"מ"ר ונכ"מ חטאות ואשמות אין מקבלין מידן זה הכלל. ובמזבז נכל דים זיל ילגון שטי הגון ומימר הוא משום דברים הנכבד כמזבז ואין מקבלין מידן. ועי' לפי ד"ה ואין מקבלין דכ"ה נוסחא מ"ק ונכ"מ הו"ה נכ"ן דברים הנכבד לפי למזבז ואין מקבלין מידן: נמש"ד פירו חטאות מקבלין מידן זה הכלל ועי' מ"מ: ד"ג חטאי"ן מקבלין מידן נדרים ונדבות זה הכלל: נמש"ד ד"ו רפ"ו וקנין ילדות אבל נדרים ונדבות חטאות ואשמות מקבלין מידן: כ"ה שנידר ינדב מקבלין מידן כ"ה ונמש"ד שהוא נדר ונ"ה נדר"ו ונכ"מ נדר וכן נמש"ד: כ"ה מקבלין מהן: כ"ה נשפוט כל שהוא נדר ינדב אין מקבלין מידן וכ"ה מפרש כ"ה שאין נידר ינדב כ"ה נדר"ו ונכ"מ נדר ולא נידב ועי' נמש"ד כל שאינו לא נידר ולא נידב ועי' דגנו הקודם. וכן (הוא) מפורש נמש"ד לפי: נמש"ד דפוי לפי: נמש"ד ונכ"מ ונכ"מ

מראה. ולדברי הר"ב שכתב יתן תרומת ה' משמע דקרא מנין דכתיב ציה הכי דריש ליה לתרומת הקרבנות דאלת"ה הוה ליה למימר יתנו דכתיב בקרא קמא. אלא דק"ל דקמא מיירי בנדבנים ונחנין בקרבנות והיינו טעמא דכ"ה במשנה דלעיל דלמי שוקל עד כן עשרים שכ"כ נכ"ר קרא מכן עשרים שנה ומעלה. אבל לא ידעמי מי הכריחו לכך דמחנין דמנן קטנים מסחנר"א דעד כן י"ג שנה הוא ככל קטנים דלמלא. וכ"ה הרמב"ם בפירושו ונחנור. והרמב"ן בפירושו הוושם. וכן בהדיא בירושלמי ולפי זה קרא מנין בתרומת אנשים וקרא קמא

דללא כתיב ציה מכן כ' מיירי בתרומת הקרבנות. ואולי דעת הר"ב לפרש קרא קמא בנדבנים. משום דתרומת אנשים קדמה בזמן לתרומת הקרבנות. אבל לא ידעמי האין יפרש הירושלמי. ומ"ש הרמב"ם לפיכך אם רזו לחם שקליהן מותר כמו שהעיד עליו כן בוכרי. יש לתמוה דמיון דלר"י כן וכלי חייבין מאי האי דקאמר לפיכך אם רזו כ' כן בוכרי. ובתכורו כתב דחייבין אלא שאין ממשכנין כמחנין דלעיל: ה אב"ב נדרים ונדבות מקבלין מידם. כן הוא בס"א וזהו גירסת הר"ב. אבל גירסת הרמב"ם נראה דלא גרס אבל ולפיכך כתב דמכוחים מקבלין חטאות ואשמות. וה"ג וחסאות ואשמות נדרים ונדבות מקבלין מידן. וכן הרמב"ם ח"ו ולפיכך מקבלין מן חטאות ואשמות. לפי שהוא מיון שכתבין ככפרה אולי ישוב: זה הבל"ג. ונראה דלאחרי כל הגן דמצינן בנתיבא שהניח הר"ב וסממא דמחנין דהכא כסמ"ה (פרק ה' דמנחות משנה ג' ה"ו ורש פ"ק ו' דמנן כהו מנחת גוים והרמב"ם שפסק דאין מקבלין אלא עולה בלנד כר"ע דפליג. וטעמיה דלא פסק כסמ"ה כתב דמנחות משנה כ"ה מהלכות מעשה הקרבנות משום דכ"ה הוה לא סבר כוונתה. ע"כ דאמר הכס רש פ"ק ו' דמנחות משנה ג' שלמי גוי עולות וילף לה מקרא דילוף ליה רבי עקיבא: כ"ה שאין נידר ונידב. פי' למוצא אל"ג שנידר ונידב לנדק בלנדק גוים אין מקבלין מידן. וכן

שימכרום לנזור לגמרי, כי היכי דלא להו קרנן לצור קרב משל יחיד: קניי זבים חובות. מורים וזני יונה שונים חנות מביאות. וזכוחים בלנד מיירי, דאין זכיס חנות נכרס: כ"ה שנידר ונידב מקבלין מידם. דמילא [מנחות עג:] אש אש, לנדב את הנכרים שנידרים נדרים ונדבות ישראל. ואין לי אלא עולה כדכתיב (ויקרא כג) אשר יקרינו לה' עולה. שלמים מנין, חלמוד לומר לכל נדרים. מנין לנדבות העופות והמנחות היין והלבוש והעצים, חלמוד לומר לכל נדרים ולכל נדבותם: וכן הוא מפורש ע"י ידי

מזרא. כשרלו הכוחים לפי כי ככס נדרוש לאלהיכם, ו לנטות בית נשוחסות לאלו חכרון בירושלים: ו קדו ומועט שמוסיפין על ו השקל להכריע פי השוקף ע"י ידי אשה פטור. כגון שהולה להם, דפטורים הן לא מחייבי כו ואי לא הולה להם אלא ש בשבילם אפילו שוקל בשני מוצא פטור מן הקצובו כדל אם שקף ע"י ידו וע"י חבריו. בשהולכו מיירי, ו שקל שלם מחצית השקל ב ומחצית השקל שמלוה לחו

כספ"ק דחולין לשון הכרע אחרי רכשי. נוכחה הוא הקי שקלים ויהו חצאי השקלים כן מל' הר"ב שכתב השוקל ליה. אבל לא מלמדי נוסחא

ו כבר ידעת כי חובת כל אד הנוכר בתורה הוא שקורין א שקלים והיו חצאי השקלים אליהם והיו נותנין בין השקל מכסף והיו קורין אותו ק"ב"ב בעבורם נאמר להם שיתנו להו השקל ובין מחצית השקל וד קולבנות. כי כל אחד מהם מחצית שקל בשקל היה לו לו ירושלם דוקא משום דאין לה חלק ונדבות מקבלין מהם דלמחרתו מא קדמי אהדי: שנאמר לא לב כ"ל נמשנה: ומה שכתב ר בירושלם זהו פסוק אחר כספר בקולבון וכו'. רפ"ג דהלכות: סממא כר"י: אב"ב לא כו: ממשכנין לכהנים כמו לנשים כי ה הר"ש שירלו ז"ל: השוקף עי' ועי' בהן פטור. כן כתב לשון ה ופי' דהא קמ"ל דלע"ג דנהלו דהחמיל במנחה אומרים לו מרוק דלא עדיף מפי יידי כהן או ענד

י לב ודע"ג דהאי קרא רק בנדק סמיון, דכתיב ואנכי און חלק, דהיי' מיוצא שאין לכפרה על חטא י דמשום דלפעמים יטרכו הגנאים שלמים, או איפכא, וכדי שלא יפס

אין אין מקבלין מזה ממנו אמר ר ימכוטו לרפיה ידי עושי המלכה. לנכס עורב פי' כל דבר הנראה למקדש אין מ לא: (השוקף) עי' הכפר ע"י הק

ללא כתיב ציה מכן כ' מיירי בתרומת הקרבנות. ואולי דעת הר"ב לפרש קרא קמא בנדבנים. משום דתרומת אנשים קדמה בזמן לתרומת הקרבנות. אבל לא ידעמי האין יפרש הירושלמי. ומ"ש הרמב"ם לפיכך אם רזו לחם שקליהן מותר כמו שהעיד עליו כן בוכרי. יש לתמוה דמיון דלר"י כן וכלי חייבין מאי האי דקאמר לפיכך אם רזו כ' כן בוכרי. ובתכורו כתב דחייבין אלא שאין ממשכנין כמחנין דלעיל: ה אב"ב נדרים ונדבות מקבלין מידם. כן הוא בס"א וזהו גירסת הר"ב. אבל גירסת הרמב"ם נראה דלא גרס אבל ולפיכך כתב דמכוחים מקבלין חטאות ואשמות. וה"ג וחסאות ואשמות נדרים ונדבות מקבלין מידן. וכן הרמב"ם ח"ו ולפיכך מקבלין מן חטאות ואשמות. לפי שהוא מיון שכתבין ככפרה אולי ישוב: זה הבל"ג. ונראה דלאחרי כל הגן דמצינן בנתיבא שהניח הר"ב וסממא דמחנין דהכא כסמ"ה (פרק ה' דמנחות משנה ג' ה"ו ורש פ"ק ו' דמנן כהו מנחת גוים והרמב"ם שפסק דאין מקבלין אלא עולה בלנד כר"ע דפליג. וטעמיה דלא פסק כסמ"ה כתב דמנחות משנה כ"ה מהלכות מעשה הקרבנות משום דכ"ה הוה לא סבר כוונתה. ע"כ דאמר הכס רש פ"ק ו' דמנחות משנה ג' שלמי גוי עולות וילף לה מקרא דילוף ליה רבי עקיבא: כ"ה שאין נידר ונידב. פי' למוצא אל"ג שנידר ונידב לנדק בלנדק גוים אין מקבלין מידן. וכן

פירוש המשניות להרמב"ם היהו כעכו"ם לכל דבריהם ולפיכך תבחינן מה שראוי ליקח מהם בזה הכלל שנתן לך בכאן ופסק ההלכה שאין מקבלין מן העכו"ם קרבן אלא עולה הבאה בנדב ובנדבה בלבד ואמרם בהש"ס אין מקבלין מהם לא לאמת הים ולא לחומת העיר ולמגדלותיה ר"ל בירושלים לפי שאמרו להם הזקנים לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו וכתיב לכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלים:

מלאכת שלמה הנידר ונידב הוא ודע"כ לא קבלו מהם וכן פסק ההלכה פ"א דהלכות ערכין פ"י י"א ונפ"ה דהלכות מ"ע פ"ח. ונל"ה דהיי' וכן הוא מפורש ע"י עזרא שאין מקבלין לנדק הכהן או למוצא לנדק הכהן:

י כ י תפארת ישראל נסוף. גם חטאות ואשם, דמשום דלחו לכפרה אולי ישוב ע"י הטומאים. וכן כ' הרמב"ם: ל למוצא כעולה ושלמים, וכ"ה חטאת ואשם שנאין לכפרה: לא למוצא, אף שהוא נדר ונידב לנדק הכהן:

הנהי שנת תראה שם בוף הגיל הלכה ז' ויל אע"פ שאמרו כו' הא לתבוע אין תובעין הכא את אמר תובעין וזכא את אמר אין תובעין כאן כשהביא ב' שערות כן כשלה הביא ב' שערות עכ"ל. פי' זה קאי אמשנה ה' אע"פ שאמרו כו' אמר מקבלין מידם משמע דוקא אם שקלו אבל אין תובעין אותם ואלו במשנה ג' משמע אין ממשכנין אבל תובעים ומשני כאן כשהביא ב' שערות או תובעין כו' ע"כ לפי זה דבר הירושלמי מותרים זה את זה וגם קשה על הרמב"ם שכתב אפי' ממשכנים רק מי יודע אין היה הגירסא לפני הרמב"ם כאן ולעיל אבל ברפוס שלפניו דפוס אמשטורד נדפס על הירושלמי דלעיל בצירו אבל לא הביא ב' שערות לא ברא ולמשכן אין ממשכנין אע"פ שהביא כו' כביל איכ פי' אבל לא הביא ב' שערות לא ברא פי' אפי' אין תובעין וכו' איכ לא יש סתירה בירושלמי כלל ואיכ לפי זה דברי הרב רע"ב נכונים מאוד שכן מפורש הבל בירושלמי לפי זה הגיל ומה שיש לדקדק על הירושלמי הלכה ז' למה דייק מסיפא ואם נתנו מקבלין מידם משמע דאין תובעין וזק מרישא אע"פ שאמרו אין ממשכנין משמע אבל תובעין נראה רוח אידי רבמשה ג' קתני אין ממשכנין וכו' קתני הבא ג"כ אבל מסיפא דייק שפיר כ"ל ועל פי זה גם מה שהקשה הרב ח"ס על הר"ב במשנה ג' ד"ה שוב אינו פוסק שי לתרץ לפי דעת הר"ב רק שצדקה הירעה לפרש דוק מעצמן אם תבין:

תוס' רעקא ר (א) ב' כתיב ר"ה כ"ה כהן שאינו. דעד כן י"ג שנה הוא. ולפי' צ"ל הא דקתני במתני' שאחר זה דאם שקלו מקבלין מידם אף דמדאורייתא אין ממש כמתנת קטן ואיכ קרבן צבור קרב משל יחיד מ"ם כיון דחולין הקנו המתנות קטן בפעושות מהני הרי ממון גמור אמילו לענין דאורי' וכדעת הטוברים דביקש אשה בחוב בע"פ ע"י קרבן מעמר שלשון מקדשה גמורה מדאורייתא. קצות החשן סי' רל"ה.

פי' ריבבין וכן חנות נכרס ללא רשא נכרס וסיפא כתיב. הא דחיי און מקבלין חטאים קאי ואלתרי' לאשטעין משום דחסי' עומדין בין ישראל ומקיימין מקלם מן המנזר אף על פי כן אין מקבלין מהן ואל"ג דנגע נגור שיהו כהן לכל נדרים כד' שיהו ישראל פרושין מהן ואין מקבלין מהן אלא דגרי הנידב דכתיב אש אש חלמל דהנכרים נדרים ונדבות כשאל:

ה אמרו אין מקבלין מידם קני זבים וקני זבות וקני יולדות. ר"ל מיד הכותיים אבל העכו"ם אינו יודע בזה ואינו טורח בהם לעולם אמרו סיפא בכותי ולפיכך מקבלין מהם חטאות ואשמות לפי שהוא כיון שנתכרין בכפרה אולי ישוב אבל דעכו"ם אין מקבלין מהם חטאות ואשמות לפי שאינו נדר ונדבה וכבר ידעת כי אנו לא נפרש היום בין כותי ועכו"ם כאשר הודעתין זה הטעם במסכת ברכות באמרום גזרו עליהם

ה המחכרם בעורא ספר ראשון: וכן הוא מפורש ע"י עזרא. קשוי לי מאי מיירי כלהי משם לכלל שנתן דלנדב משם מוכח דלפי' דגר נידר ונידב אין מקבלין מידם דהא נדק הכהן דגר

י כ י כו מנוחים, שלא להחנך עמן, אבל בעכו"ם ליכא קרבנות זבין חנות כו' והו"ל חולין בעורה דלפילו נדענד פסול, והיכא מני אין מקבלין דמשמע רק לכתחילה: כח חורים וזני יונה שזנן או זנות מביאין: כ"ה לא גרסינן אלא, וקאי הן מקבלין מידן, דנקט

ר (א) ב' כתיב ר"ה כ"ה כהן שאינו. דעד כן י"ג שנה הוא. ולפי' צ"ל הא דקתני במתני' שאחר זה דאם שקלו מקבלין מידם אף דמדאורייתא אין ממש כמתנת קטן ואיכ קרבן צבור קרב משל יחיד מ"ם כיון דחולין הקנו המתנות קטן בפעושות מהני הרי ממון גמור אמילו לענין דאורי' וכדעת הטוברים דביקש אשה בחוב בע"פ ע"י קרבן מעמר שלשון מקדשה גמורה מדאורייתא. קצות החשן סי' רל"ה.

פי' ריבבין וכן חנות נכרס ללא רשא נכרס וסיפא כתיב. הא דחיי און מקבלין חטאים קאי ואלתרי' לאשטעין משום דחסי' עומדין בין ישראל ומקיימין מקלם מן המנזר אף על פי כן אין מקבלין מהן ואל"ג דנגע נגור שיהו כהן לכל נדרים כד' שיהו ישראל פרושין מהן ואין מקבלין מהן אלא דגרי הנידב דכתיב אש אש חלמל דהנכרים נדרים ונדבות כשאל:

ה אמרו אין מקבלין מידם קני זבים וקני זבות וקני יולדות. ר"ל מיד הכותיים אבל העכו"ם אינו יודע בזה ואינו טורח בהם לעולם אמרו סיפא בכותי ולפיכך מקבלין מהם חטאות ואשמות לפי שהוא כיון שנתכרין בכפרה אולי ישוב אבל דעכו"ם אין מקבלין מהם חטאות ואשמות לפי שאינו נדר ונדבה וכבר ידעת כי אנו לא נפרש היום בין כותי ועכו"ם כאשר הודעתין זה הטעם במסכת ברכות באמרום גזרו עליהם

ה המחכרם בעורא ספר ראשון: וכן הוא מפורש ע"י עזרא. קשוי לי מאי מיירי כלהי משם לכלל שנתן דלנדב משם מוכח דלפי' דגר נידר ונידב אין מקבלין מידם דהא נדק הכהן דגר

י כ י כו מנוחים, שלא להחנך עמן, אבל בעכו"ם ליכא קרבנות זבין חנות כו' והו"ל חולין בעורה דלפילו נדענד פסול, והיכא מני אין מקבלין דמשמע רק לכתחילה: כח חורים וזני יונה שזנן או זנות מביאין: כ"ה לא גרסינן אלא, וקאי הן מקבלין מידן, דנקט

ר (א) ב' כתיב ר"ה כ"ה כהן שאינו. דעד כן י"ג שנה הוא. ולפי' צ"ל הא דקתני במתני' שאחר זה דאם שקלו מקבלין מידם אף דמדאורייתא אין ממש כמתנת קטן ואיכ קרבן צבור קרב משל יחיד מ"ם כיון דחולין הקנו המתנות קטן בפעושות מהני הרי ממון גמור אמילו לענין דאורי' וכדעת הטוברים דביקש אשה בחוב בע"פ ע"י קרבן מעמר שלשון מקדשה גמורה מדאורייתא. קצות החשן סי' רל"ה.

פי' ריבבין וכן חנות נכרס ללא רשא נכרס וסיפא כתיב. הא דחיי און מקבלין חטאים קאי ואלתרי' לאשטעין משום דחסי' עומדין בין ישראל ומקיימין מקלם מן המנזר אף על פי כן אין מקבלין מהן ואל"ג דנגע נגור שיהו כהן לכל נדרים כד' שיהו ישראל פרושין מהן ואין מקבלין מהן אלא דגרי הנידב דכתיב אש אש חלמל דהנכרים נדרים ונדבות כשאל:

18

Schwadron Shalom Mordecai

ס פ ר

דעת תורה

הנהגות וביאורים חידושים ופסקים על

שלאח ערוך אורח חיים

מהגאון הנודע שר התורה ועמוד החוראה רבן של ישראל
מרן שלום מרדכי הכהן זצוק"ל
(אבד"ק ברעזאן)

— חלק שלישי —
(הלכות שבת)

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"י הגאון המחבר
(אפס קצרו נדפס בס' ארחות חיים)

ערוך ומסודר ויוצא לאור ע"י נכדו
שלום מרדכי הכהן שבדרן
ראש ישיבת
בית מדרש לתורה והוראה (לכני עדות המזרח)

פציה"ק ירושלים תוכבי"א
שנת תשכ"ב לפ"ק

רפז דיני תפלת מוסף בשבת. ובו ה' סעיפים:

א זמן תפלת מוסף מיד אחר תפלת השחר ואין לאחרה יותר מעד סוף ז' שעות ואם התפלל אותה אחר שבע שעות נקרא פושע ואעפ"כ יצא י"ח מפני שזמנה כל היום ואם שכח ולא התפלל עד שעבר כל זמנה אין לה תשלומין ויש בה נשיאות כפים. כגה ואם התפלל אותה קודם תפלת שחרית ולא (א"מ צ"ע הרשב"א ור"י פ' תפלת השחר): ב כל יחיד חייב להתפלל תפלת המוספין בין אם יש צבור בעיר או לא. כגה ור"מ חזר הש"ל התפלל כמו צבאר תפלות (צ"ו צ"ע שבולי לקט): ג מותר לטעום קודם תפלת המוספין דהיינו אכילת פירות או אפילו פת מועט אפילו טעימה שיש בה כדי לסעוד הלב אבל סעודה אסור:

דעת תורה

ג"כ דנשים פטורות ממוסף, וסיים דמ"מ כבר נבאר להי"ז ח"ע בכל המלות ולהתפלל, וע"ש שכתב דנשים שלא היו שוקלות לא היו להם הלך בקרבנות ליצור, וכ"כ בהש"י רעק"א סי' ע"י ע"ש [שכ"כ דמעטס זה ל"ל דנשים פטורות מתפלת מוסף והביא מש"ר הכ"ל], אבל ל"ע דה"כ כהנים ופחות מכן כ' דאין ממשכנין אותם, ולחד מ"ד כהנים אינם חייבים בשקלים, ח"כ יפטרו מתפלת מוסף, ועתשו בית ירחק סי' י"ז. ועשו"ת שואל ומשיב מ"ת ח"צ סי' נ"ה שחולק על הל"ת.

ואין לאחרה יותר מעד סוף ז'. עפמ"ג צ"ח סי' תר"כ דאם מתחיל קודם ז' שפיר דמי אף שמשלים אחר ז', ומ"מ סי"ס צ"ע, וע"י כה"ג במחנה"ש סי' ו' סק"ו וחס"י בית יעקב צ"ע הר"י לענין תפלת ליצור, [שהיה יחיד יחיד חבליס אחר התפלה, והביא צ"ע הר"ח"ל שכל עסק שאדם עוסק בצרכיו אחר התפלה היא נכללת תוך אותה בהשפעה של תפלת הליצור וכו', והביא ר"ח מחוס' ברכות דף ז' צ"ח דכמה זמנו רגע וכו', שכתבו החוס' צ"ח ז' דכיון שהתחיל צ"ח הצ"ע ה"י הל וכו', וכ"ש צמדה עובד המרובה וכו' ע"ש].

ואם התפלל אותה קודם תפלת שחרית יצא. ע"י חוספתא פ"ג דברכות ה"ב: המתפלל תפלת המוספין בין משקרב המיד של שחר בין עד שלא קרב המיד של שחר ולא. ומוכח בהרשב"א [ותר"י צ"ח כגז' צרמ"א כחן].

ע"פ ג' מותר לטעום וכו' אבל סעודה אסורה. הנה צדן ח"ס הל חוצת קידוש קודם מוסף, ע"י עקרי הד"ע ח"ת סי' י"ג אות ג' צ"ע חגרות הרמ"ז דמותר לטעום קודם מוסף צ"ח קידוש, דכא אסור לקבוע סעודה קודם מוסף, ולכן לא הל חוצת קידוש, וכן נובטים בכל ח"י, וכן עשה מעשה מכר"א סגל בלכתו לפקוד את המהרש"א ושחז קפה ומיני מתיקה צ"ח קידוש, ומאן דצ"ע להחמיר ולקדש אינו אלא הדיעות ע"ש, וע"י זכור לאצרכס ח"ת

ובטור רס"י רפ"ד [ח"ל]: ואין פוהתין מכ"א פסוקים כנגד ז' שקרחו צתורכ וכו', ולוי הוכח תורגמן הפ"י לא קרא אלא עשרה פסוקים שפיר דמי, שכנ אחד השוב כשנים הוא ותרגומו, והאחרון חשוב כשלושה לפי שאחר שתרגמו המתרגם חזר וקורא אותו פעם שנית, ומוכח דיכול לקרוא פ"א מקרא ופ"א תרגום וחזר וקורא פ"א מקרא, ואדרבה כן ראו לעשות (*), וע"י בלצושי שרד כחן ע"ד מג"ה [שכתב דפסוק אחרון אמרו אחר התרגום, וכתב הל"ש ע"ז ח"ל: אחר התרגום, אמרוכו קודם התרגום וגם אחר התרגום, כך מצוהר צבור סי' רפ"ד עכ"ל].

סימן רפ"ו

ע"פ א': זמן תפלת מוסף וכו'. ע"י בלצושי שהביא דשאלו לר"ת ע"ס המנהג שמתחיל הש"ן נומר פסוק אש"י וגו' על הצומה בקו"ר, וי"ח צ"ק מן השמים ואמרה שהוא שייך לצבת, "הש"י" נוטריקון: אחר ששה ראשונים ימים, "יוצ"י" — יום שבתון צהר י', "צית" — צרכת יון תמלה כוס, "עוד" — טופות וצ"ח דגים, "הוללוך" — וכלש הסעודות לצ"ח לצנים וההלף כסותך, "סנה" — סליק לעשות כדלה, וכ"ז לצבת וכו"י ליו"ט עכ"ד.

ועל"ה ברכות כ"ו א. דנשים פטורות מתפלת מוסף, ומ"מ מותרות להתפלל לכו"ע ע"ש טעמו, [דצגמו אמרו דלפ"כ סד"ה דפטורות מתפלה משום דכ"ו מ"ע שהזמן גרמא, אלא דכיון דרחמי נינהו חייבות, ונפ"ז גם חייבות צ"ח תפלות הקבועות צשו"י"ע, כו"ח וצחול רחמי נינהו, אבל בתפלת מוסף פטורות וכ"י ע"ש], שוב מלאתי צשו"ת צשמים רח"ש סי' פ"ט

*) איני יודע מאי כונתו ברא"י זו, ואדרבה כל מה שה"י חזר וקורא אותו פעם שנית הוא בפסוק אחרון כדי לסיים בתורה, וכמ"ש מג"א הג"ד ותו לא מידו וצ"ע, ואולי לפיכך צי"ח להל"ש שאמנם פ"י כן.

ספר

שאלות ותשובות

בית יצחק

חלק אורח חיים

אשר השיב לשואליו דבר ה' זו הלכה הרב הגאון הגדול מאוה"ג ורשכ"י

מרנא ורבנא ר' יצחק יהודה שמעלקיש זצלה"ה

האבד"ק לבוב והגליל

ונלוה בסופו קונטרס

מנחת אהרן

אשר השאיר אחריו בנו הרב החריף מו"ה אהרן זצ"ל

וקונטרס צלעות הבית דרשות אחדות בדברי אגדה.

מהדורה חדשה

נ. י. ז. ז. ז. ז.

הגהות מיימתי פיר' דהפילין ונמ'ע קי' קיש צמס צבל העיעור
 דהגלוניס צב' ישיבות לא הי' חוללין הפילין צבליה עד כימי השמי'
 הוליל ולי' זיה ומ'ה איכא למיתש לעדות שקר חף צמעה קיש של
 ערניה וכן למ' להכי מועעאל דכתיבנא . ומה שהניח ממשכת דירד
 לעצול ואינו יכול לעלות עד הכן החמ' יחכס' צמים ויקרא ומוקמינן
 בגמ' לוחיקון הרי עוסק חסידות דוחיקון קורא קיש צלא הפילין
 לאו ראי' הוא דכיון דאינו יכול להניח צמים שכול לצא לירי מחיקת
 השם ליה עדות שקר שאינו מניח כיון שאינו יכול להניח . וכבר
 כהן הלבוש דמי שאין לו הפילין צנצק או שחוף צדרך ואין יכול
 להניח מפני הקור יקרא קיש צלא הפילין דמה שאמרו כלנו מעדי
 ע"ש הוא אסמכתא דדוקא צמיר אצל לא צלונס עיי"ש ולדעה
 העומד דאם הוא אונס ליה עדות שקר כלל . ומ"ש דגם לדירד הוי
 אונס דהליצור אין מחפללין כהלכ' היכא שהוא אונס צאמה יכולין
 לקמוץ על הלבוש אצל האונס לא יחמיר והכי לא רובל למלוא
 ליצור מחפללין :

(3) ואשר

אנכי אחזה ליבש המנחה הנב' קי' כיה עביא
 צמס כי' דליית קודם להפילין מוסס דליית
 נוהג צמנה וי"ע עשא"כ הפילין ודירד קודם ולפי' קיש קודם
 להפילין ומ"ע דהפילין אינו נוהג צמנה וי"ע וגם צבליה מדרבנן
 דשא"כ קיש (וזה לדעהי מה שאמרו צמסנה למה קדמה פ' שני'
 לצלישה מה נוהג צין צים צין צלי' ולילית אינו נוהג צלי' הוא
 גם כן מועעאל דדירד ושאינו דירד תי"ק) וחף להשא"כ קי' כיה
 שחולק על סני' עעמאל דיר' דליית ליה חוב רק אם י' לו צבר
 ולינו דירד עיי"ש חה ליש צכ"ד ואין לומר דהפילין מיקרי דירד
 וחר כיון שגלוהו כל היום משא"כ קיש הי' רק פעם אחת צים
 דהרי מושמע מדרבי הכינ' צב' יקודי שהורה דעלות הפילין ליה כל
 היום עי"ש שתי' אחא דחלישע לא עסק עלמו חעשה כיון שכהן
 קיים הגמ' עיי"ש . והלבוש שכהן קי' לוי דעלות הפילין כל היום
 כהן עלמו קי' כיה דיולאין מדאורייתא צמסנה כל דהו דכתיב
 וקשרתם כל דהו עיי"ש . אונס חף אם כאמר דעלוהו כל היום
 כדמשמע מרמז' עי"מ מה שאינו נוהג צמנחות וי"ע חה נוהג וגם
 צבלי' נוהג שוי' לדירד יחר ח"צ . וקסי' אצרייתא דהכיחא הפילין
 קדים . ולכן ה"ל דצרייתא ק"ל שזיה וליה קיש דירד יחר
 ומהפילין ולכן ק"ל הפילין קודם והא דמקש' בגמ' ארז היינו דגם
 רב ק"ל שזיה להקוצרים דהה"ע אקור צהפילין וקסי' מרב שהורה
 לר' חננאל לכתוב הפילין צמיק י"ע וצירושלמי וכחצו חוס' דאולי
 רב גיב קוצר שז"ס (דלא כמו שכתבו צמנחות) והחוס' כחצו צלשוין
 ספק דהרי הוי מסיפקין אולי חה"ע חייב צהפילין אצל להקוצרים
 דהה"ע אקור צהפילין ע"כ מוכנה דרב ק"ל שז"ס ומ"ה עקש' לרב
 עצרייתא וחף דגם לרב צבלי' אין מניח מדרבנן מ"ע לעומה זה
 מלוא הפילין כל היום חה רק צב' שעות ומ"ה כיון דצמנה וי"ע
 זיה הפילין וק"ש שוין ומיקרם עשי' לקרי' עדיף ומ"ה הולך להרין
 שליחא הוא דעויה אצל לדירד דהפילין אינו נוהג צמנה וי"ע ולי' וק"ש
 נוהג ויש לק"ש מעלות דירד וגם קבלה עמי"ש ולהפילין מעלה
 אחס ומקרים עשי' לקרי' ק"ש קדים ואין מדברי הגמ' דרב קושיא
 על המנהג העוב וצהכי מיושנן דברי רש"י צחומש פ' צלק על מקרא
 סן עס כלציה יקוס שפירש"י לחנוף חה המלות ללבוש עליה ולקרוח
 שמוע וללבוש הפילין חה הימח דהרי הפילין קדים וכבר חנה ע"ז
 צמס אפרים להכיל יחאל דלדירד דצמנה לזיה קיש קודם ובגמ' קאי
 דוקא לרב ולפי' יאל לנו דהקוצרים חה"ע חייב צהפילין ואין ראי'
 מרב דק"ל שז"ס וקחמאל ק"ל שלזיה דכחצו חוס' מנחה לז' ע"כ
 מרס"ל לרב הפילין קדים לקיש אין להורות לקרות קיש קודם
 אצל להקוצרים חה"ע אקור צהפילין כשיעור הזוהר הקדוש והרבה
 פוסקים ראשונים וחסרונים וע"כ רב ק"ל שז"ס וליה קיש דירד
 יחר מהפילין ומ"ה רב כשיעור' ולדירד וחר לומר ק"ש קודם
 וצהכי מיישנן סחירה הש"ס מירושלמי דלש"ס דירד רב הניח הפילין
 קודם וצירושלמי רב קרא קיש קודם חמיר ודברי ירושלמי מוצאים
 צבלי' גיב להכיל י"ל דכבר כהן צעורי אצן צמניה צלמני מולאים
 ד' י"ח דק"ס דירד ק"ל מלאת חה"ע דאורייתא ח"ה דירושלמי

עשה השנה בכל דחמיר ונעמי' קיש צמס כדלמירין צצרות כ' ומא"כ
 לירין קיש קדים דדירד דחוייהו עשה קיש' ומלמתי צמס' הגלוין
 יע חגרי קי' ע' שר' לומר דעשה חשו' צכל קודם לעש"כ אלא
 שרמי' מאל דלמירין צמנה' ומוסף מנחה קדים דדירד וליה עעמאל
 דמנחה' נשים חייבות ומוסף פטורין עשים דלא היו שוקלות ואין
 להם חלק צקרצנות צבור וכן כהן צצמשים ראש קי' פי"ע ע"כ ולי'
 מוס'ס הא לא ארי' דבגמ' כקע עעס הפשוט יחר דלא פשוט כל
 כך דנשים פטורות ממוסף וכן אי עשה"כ עדיף מעש"כ אצל צאמה
 גם זה קדים . וצעיק דהרב אי נשים פטורות ממוסף גם צבלי' ו
 ריפ ח"ס לירד לומר כן מועעם דהר"ל מ"ג וליה דרמתי וגם צוז
 י' לפקפק דאמת דחוס' ורי"י חצו דאין חסלומין למוסף דליה
 דרמתי אצל עיקר העעס כיון שהוא צמקים קר' יוח ועבר אמרו צבל
 קרבנו אצל עיקר המוסף הוי הפילה דרמתי ונשים חייבות אמנם
 מ"ש הגלוין יע דנשים לא הים להם חלק צקרצנות ליצור זה חמו'
 דאי"כ גם כהנים אין להם חלק למיר אין חייבין צסקלים וגם פחות
 מוצן כ' דלא הים ממשכנין פטור מחפילת מוסף ועוד אי"כ נשים
 צמה יחפירו צמומחה מקרסו וקדשו וציהי"כ וצורלי' י' להם כפרה
 ועיין צשא"כ קי' ל"ב ע"כ דרב זה ליחא ודברי חש"ס חאלו לאו
 דקמחא יניחו :

(ג) הנה

כ"ז כחצו ליבש של חקש' מהא דמקסי צמנחה
 שליחא הוא דעויה חמנס ליבש מהא דאמר עולא
 כאלו מעיר עדות שקר ורי' אמר כאלו הקריב שיל' צלא נכבים
 אולי י"ל דעולא ק"ל גיב שזיה וליה קיש דירד ומייב לסיח הפילין
 מוקדם וכשאינו מניח הוא עדות שקר שאומר וקשרתם ואינו עקיים
 אצל למיר שלזיה דרינא לומר קודם קיש מעעס דירד ליה ע"ש
 שאינו מניח כיון שצריך לקרות קודם וגם לרי' חף דק"ל ליל' ליה ועובר
 צלאו וע"כ דרי' קרא דהפסחה כריס' ומועעם גיב צמנה עי"מ י"ל
 דק"ל ליל' ליה וצמנה זיה דהרי ארי' קש' סמניה חפילין צמניה כדליחא
 צירושלמי סמניה חפילין צפסחה וקסי' לפוסקים דאין מניחין צמניה
 ורי' אי"כ ל' ליל' ליה וע"כ ק"ל שלזיה כיון דדרי' מיימס ימימה
 ימים ולא לילות מיימס ולא כל ימים וכבר הרגיש צזה צמלוא
 החיובים וליבש זחא כאלער עפי' דברי חסו' מנחה ל' שכתבו
 חאס דמועעם ריה"ג צמנה וי"ע נחל' דריה"ג אקרא דרי' קמוך
 ופסחא דרציהס שמוע דנשלמא לילות מיימע מיימס ולא לילות
 חלא צמנה וי"ע מני'ל דמה דמועעיקן מיימס ולא כל ימים למעט
 צמנה כיון דליכא סנרא למעט צמנה ולכן כחצו דריה"ג אקרא דרי' ע
 קמוך עפי' י"ל דרי' דרי' מיימס למעט לילות אצל מקלח ימים לא
 מועעם דמני'ל דהוא מועעם צמנה וצמנה ריע ליל ולכן ק"ל ליה
 לזיה וצמנה זיה ועיין צברד"ג ח"ג קי' תקיחא צמנה דהורות למעט
 לילות היא דרשה גמור' ואקור להניח וצמנה ליה אקור דלא הוי
 מיעוט גמור וק"ל לרי' חכי ומ"ה הניח הפילין צמניה או צירי' .
 ומ"ה רי' כשיעור' שפיר קאלמר כאלו הקריב עול' וכו' דלשיעור'
 חייב להניח מוקדם משא"כ לירין ליה חיוצ להניח הפילין קודם כיון
 דקיש דירד וליה כאלו הקריב צלא נכבים כיון דחייב לקרות מוקדם
 כן י"ל מיימו צלח"ס שמועתי לפרש צמס חרב הגלוין הלדוק מיה'
 יע קצ' י' חק מלוצנלין דברי עולא ורי' צקרא קיש ולא הניח
 הפילין כלל אצל צקרא דמעמח שניח הפילין אח"כ ליה ע"ש וסכי'
 השמע מדקאמר עולה צלא נכבים וצמנה חמתי חס מוקריב נכבים
 אחר הקרבת עולה . ע"כ מיימי שאינו מניח כלל וכמלא מרי' ליק
 ככל רב מרב ושי"ך חתי' סכמנה :

(ד) עוד

יש לומר צזה דסנה רי' חית ל' צצרות כ"ח
 מחפלל של מוסף ואחר כך של מנחה' עזו מלות
 עוברת חו אינו מלות עוברת ומשמע דלרי' חף צלחה ל' שעות
 להחפלל שיהיה צמלי' שעה עד צמנה ק"ל מוסף קודם ורבנן ליש
 עול' רק עוסס דק"ל מוסף כל היום . וליה מלות עוברת . הרי
 דסנרה מלוא עוברת דוחה מעלות דירד ולפי' הים ק"ש דעלות
 עוברת דוחה מעלת הפילין שהוא קדימה עשי' לכרינה חמנס הפיי
 דוקד צדק כ"ח דארי' חלבי' מחפלל מנחה' ואחר כך מוסף ולמיל'
 לומר דארי' חלבי' מחפלל מנחה' ואחר כך מוסף ולמיל'

(22) Spektor, Isaac Elhanan

ספר

באר יצחק

שאלות ותשובות בארבע חלקי השלחן ערוך

מאת

רבן של ישראל ופוסק הדור

רבינו **יצחק אלחנן** בהרה"צ ישראל איסר **ספקטור** זצ"ל

רבה של קובנה

כרך ראשון

בתוספת ציונים מקורות והערות, השלמות מספרי וכתבי רבינו,

הערות והגהות גדולי ישראל, מפתח ענינים ומקורות

הוצאת כתבי הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל

שע"י מפעל תורת חכמי ליטא

ישיבת רבינו יצחק אלחנן

מכון ירושלים

ניו-יורק

שלוחת קרית יערים (טלז-סטון)

ירושלים • תשס"א

ע"ב), א"כ מוסף דאינה רחמי (כמש"כ רבינו יונה) נשים פטורות דהוי הזמן גרמה, ומנחה קודמת משום דיש לה שתי מעלות אחד דהוי שוה בכל שנים דתדירה עכ"ל ע"ש, ולדבריו דבמנחה שב"כ חשוב מעלה ובהצטרפו לתדיר יאליס כחו, א"כ איך פשטו בזבחים שם מר' יוחנן הנ"ל דתדיר [לבדו] עדיף ממקודש, וע"כ מוכח דאין שום חשיבות כלל לשוה בכל, ולפי מש"כ באמת להוכיח מריש יבמות דיש מעלה לשוה בכל לדחות לאינו שוה בכל וכש"כ לקדם כנ"ל, ממילא מוכח מזבחים הנ"ל דנשים חייבות במוסף דאל"כ איך פשטו מר' יוחנן הנ"ל לתדיר ומקודש, הא י"ל שאני התם דה"ל שב"כ וע"כ מוכח כנ"ל.

לכן העולה מכ"ז נ"ל להלכה דאם לא ימצא אח"ז להתפלל בצבור יתפלל עכשיו מוסף עמהם ואח"כ יתפלל שחרית. ודברי אלה ברורים לענין שבת ויו"ט שגם בשחרית אינו מתפלל רק ז' ברכות, אכן בימות החול כמו בר"ח וחוה"מ עדיין יש לדון כיון דבשחרית מתפלל י"ח שלימות, ובמוסף רק ז' ברכות, אפשר שמחמת זה מקרי תפלת שחרית בשם מקודש נגד מוסף¹.

א"ד יידו
יצחק אלחנן בהרב מוהרי"א זצ"ל
חופ"ק נאוההרדק

סימן כא
עוד להרב הנ"ל

ומה שהקשה ידדי על מש"כ הרמב"ם (כפ"ו מהלכות ביאת מקדש הלכה ו') שכל מומים הפוסלים באדם ובבהמה אם עבד חלל, ובמומים המיוחדים לאדם שאינו פוסל בבהמה אע"פ שהוא לוקה לא חילל עבודתו, והקשה כת"ה דמנ"ל להרמב"ם זה הכלל, ובגמרא לא מצינו רק שאינו שוה בזרעו של אהרן אינו מחלל עבודה כמבואר בבכורות (דף מ"ג ע"ב) ובפרט דהא מרוח אשך

בכל לשיטת הגאון הנ"ל ושחרית הו"ל שב"כ ותדיר אפשר דעדיף ממקודש. [ועפ"ז יש לדון הרבה בסוכה (דף נ"ו ע"א) גבי סוכה ואח"כ זמן ובאר"ח (סימן תרס"א סעיף א וסימן תרמ"ג סעיף א) וקצרתין.

ונראה להוכיח מזבחים (דף צ"א ע"א) דאיכעי להו תדיר ומקודש איזה מהם קודם, ופשטו מהא דאמר ר' יוחנן הלכה מתפלל של מנחה ואח"כ של מוסף אלמא תדיר קודם, הא יש לדחות דלכן ס"ל לר' יוחנן דמתפלל של מנחה תחלה משום דמנחה יש לה שתי המעלות תדיר ושוה בכל [ונכמ"ד דמצורע בימי חלוטו מותר בתשה"מ כפסק הרמב"ם הנ"ל], ומוסף אין לו אלא מעלת מקודש לשיטת הגאון הנ"ל. ובע"כ מוכח מזה דאין שום מעלת קדימה לשב"כ אף בהצטרפו למעלת תדיר, וכדברי הגאון רע"א ז"ל הנ"ל.

ועיקר מש"כ הגאון הנ"ל דנשים פטורות מתפלת מוסף לפי שלא היו שוקלות, לא נהירא לי, דא"כ תקשה לפי מאי דאיתא במנחות (דף כ"א ע"ב) דאמר ר' יהודא העיד בן בוכרי כיבנה כל כהן ששוקל אינו חוטא, כי עפ"י דין פטורים המה משקלים וכמו כן לויים כמש"כ השעה"מ (בפ"א מהלכות שקלים הלכה א) וכן קטנים [הפחותים מבן עשרים] כמבואר בשקלים (פ"א מ"ג ועיין ברטנורה שם [ד"ה את מי]) דפטורים, אטו כהנים ולויים וקטנים פחותים מבן עשרים יפטרו ממוסף ואף דנימא דקטנים שאני דאתו לכלל חיובא עכ"ז תקשה מכהנים ולויים, אע"כ מוכח דאין תפילת המוסף תלוי, בשקלים כלל א"כ אין שייך להקדים תפילת מנחה משום שב"כ, כי כן גם מוסף שב"כ ונשים חייבות. וכן מוכח מסתימת הפוסקים* דנשים חייבות בתפלה ולא חלקו בין מוסף לשארי תפלות².

אמנם הצ"ח (רפ"ד דברכות [כו, א] ד"ה ושל מוספין) כתב דנשים פטורי מתפלת מוסף לפי דהוי מ"ע שהזמן גרמא, אך חז"ל חייבון בתפלה לפי דרחמי ניהו כמבואר בברכות (דף כ')

8. שו"ע או"ח סימן קו סעיף ב ועיין במג"א שם ס"ק ב.

Frank, Zvi Pesah, 1873-1960

24

מקראי קודש השלים

ביאורים וביהורים
פסקים וחקרי הלכות
בענייני חנוכה ופורים

מלוקטים מעזבונו של רבינו, שר התורה, אביר הרועים
מרן הגאון רבי צבי פסח פראנק זצוק"ל
רבה של ירושלים

מהדורה חדשה ומפוארת, עם הארות
ומראי מקומות מקיפים ותיקוני טעויות

ערב ראש השנה תשע"ג

הכהנים מתכפר
הפנימי שמכפר
ופריך הש"ס, א
דלא נתחייבו ב
מתרומת הלשנ

דמחוייב כפרה כו
חלק בקרבנות צי
דמחוייב כפרה ה
אולם, גם לשיט
הפטורים ממצות
בעלים במתכפר
שלא מתכפר בק
מכל מקום מתכנ
שגם לדברי החינ
בקרבת ציבור, ול

טע

אם הפטורים משקלים מתכפרים בקרבן ציבור

גם על עצם ההנחה של הבשמים ראש, שחייב תפילת המוספים תלוי בחיוב נתינת מחצית השקל, יש חולקים, דהגאון ר' יצחק אלחנן (שו"ת באר יצחק או"ח סימן כ' ענף ג) והגאון ר' יחיאל העליר (שו"ת עמודי אור סימן ז) הוכיחו, שאין כפרת הקרבנות תלויה בהשתתפות בשקלים, שאף הפטורים ממצות שקלים מתכפרים בקרבנות הציבור, וראיה מבן בוכרי דסבירא ליה (שקלים פ"א מ"ד) כל כהן ששוקל אינו חוטא. והוא הדין שלויים פטורים מלשקול לבן בוכרי, דכתיב "כל העובר על הפקודים מבן עשרים שנה ומעלה", ולויים לא היו נמנים מבן עשרים שנה (עיין רע"ב מ"ג ד"ה את מי ממשכנין, ובתוס' יו"ט מ"ד ד"ה כל), וכי כהנים ולויים פטורים מתפילת המוספים, והרי בהדיא אמר רבי יהושע בן חנניא [שהיה לוי] (סוכה נג ע"א), "משם לתפלת המוספין". ועל כרחק שאין חיוב תפילת המוספין תלוי בחיוב מצות נתינת מחצית השקל, אלא בכפרת הקרבנות, וגם הפטורים ממצות שקלים, מכל מקום מתכפרים בכל קרבנות הציבור², כמו פרו של כהן גדול שבא משלו, ומכל מקום אחיו

הררי קודש

שלפני זה, דיש ליתן ג' חצאי מטבע וכו', זכר לג' תרומות שנכתבו בפרשה, ואחת מהן תרומת אדנים, ועל זה קאי דברי הרמ"א, שאין חייב ליתנו. רק מי שהוא מבן עשרים, דתרומת אדנים לכולי עלמא לא היו חייבים אלא מבן עשרים ולמעלה. ובאמת מדויק כן בדברי הרמ"א, ועיין לעיל סימן א הררי קודש ציון 2.

2. וגם הפטורים ממצות שקלים, מכל מקום מתכפרים וכו'. בגמרא (זבחים עה ע"א): קתני יחיד דומיא דציבור, מה ציבור גברי אף יחיד גברי, ע"כ. פירוש, ולא מיירי בקרבן נשים, עיי"ש. ולכאורה משמע, דאין לנשים שייכות בקרבנות ציבור. אבל יש לדחות, דכוונת הגמרא מה ציבור גברי, היינו "דאין לנשים חלק בהם", אבל מתכפרים. גם י"ל, דכוונת הגמרא "מה ציבור גברי" היינו "גם" גברי ולא רק נשים, אף קרבן יחיד, גם בקרבן של גברי ולא קרבן נשים בלבד. ועיין בירושלמי (פסחים פ"ז ה"ו) לענין פר העלם דבר של ציבור: "ונסלח לכל עדת בני ישראל", פרט לנשים ולקטנים, ע"כ. ובקרבן העדה כתב: פרט לנשים ולקטנים, שאין מצטרפין לרוב, אי נמי ה"ג "לרבות נשים וקטנים שהן מתכפרין עמהן", עכ"ל. ועיין בגמרא (מנחות נב ע"א) שלדברי רבי שמעון, פר העלם דבר של ציבור מתרומת הלשכה הוא בא. ונראה, דלכן צריכים ריבוי מיוחד לנשים וקטנים שהן מתכפרים עמהם, משום שאין שוקלות, ובא הכתוב לגלות, שאין כפרת הקרבנות תלויה בהשתתפות בשקלים, שאף על פי שאין שוקלות, מכל מקום מתכפרות.

שחיטת קרבן ציבור לשם הפטורים משקלים אם נקרא שינוי בעלים

הנה, יש מהאחרונים שהביאו ראיה לדברי הרמב"ם, שפחות מבן עשרים חייב במחצית השקל, מהא דאמרין בגמרא (זבחים ד ע"א), דבקרבת ציבור לא שייך שינוי בעלים, שהרי הכל בעליו. ועיין שם בתוס' (ד"ה וישנן) דלשם עכו"ם או קטן לא מפסיל, משום דבעינן חבירו דומיא דידיה,

הכהנים מתכפרים בו, ובהדיא אמרינן בגמרא (שבועות ח ע"א) גבי שעיר הפנימי שמכפר על טומאת מקדש וקדשיו, דכתיב "לכל חטאתם" כו', עיי"ש, ופריך הש"ס, אימא יולדת, ומצריך קרא להכי, עיי"ש. הרי מוכרח דגם נשים, דלא נתחייבו בשקלים, מכל מקום בני כפרה בשעיר נינהו, אף שכולם באים מתרומת הלשכה.

L

הררי קודש

דמחוייב כפרה כמותו. ואם נימא שפחות מבן עשרים שנה אינו חייב במחיצת השקל, ואין לו חלק בקרבנות ציבור, הרי משכחת ליה שינוי בעלים, ששחט על מי שהוא פחות מבן עשרים, דמחוייב כפרה הוא, ואין לו חלק בקרבן ציבור.

אולם, גם לשיטת הרמב"ם יקשה, דמשכחת לה ששחט לשם נשים וכו'. אולם להג"ל, שאף הפטורים ממצות שקלים, מכל מקום מתכפרים בקרבנות הציבור, ניחא, דמסתברא ששינוי בעלים במתכפר בקרבן תליא מילתא, והיינו, דלא נקרא שינוי בעלים, אלא בשחט לשם מי שלא מתכפר בקרבן זה, אבל בשחט בקרבן ציבור לשם נשים, אף על פי שאין להן חלק בו, מכל מקום מתכפרות בו, ולא נקרא בכך שינוי בעלים. ולפי זה אין ראייה גם לדברי הרמב"ם, שגם לדברי החינוך שפחות מבן עשרים אינו חייב במחיצת השקל, מכל מקום הוא מתכפר בקרבן ציבור, ולא הוי שינוי בעלים.